

DharmaGaia
Knížky pro přemýšlivé lidi

Jack Zimmerman & Virginia Coyleová

CESTA PORADNÍHO KRUHU

WAY OF COUNCIL

Umění otevřené komunikace

Po mnoha letech snění, plánování
a shánění peněz otevřela v říjnu 2008
Ojai Foundation svůj Dům
poradního kruhu.

Je to naprosto ekologická stavba,
určená ke shromažďování lidí —
a také „stan setkávání“.

Je to místo pro vzdělávání, sblížování
a oslavy, pro léčení a transformaci —
a také domov naslouchání.

Jack Zimmerman
Virginia Coyleová

Cesta poradního kruhu

Umění otevřené komunikace

DharmaGaia 2016

Přeložil Alexandr Neuman.
Odborná spolupráce Helena Kosková a Jan Látal.

KATALOGIZACE V KNIZE — NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Zimmerman, Jack M.

Cesta poradního kruhu : umění otevřené komunikace / Jack Zimmerman, Virginia Coyleová ; přeložil Alexandr Neuman. — Praha : DharmaGaia, 2016. — 380 stran

Přeloženo z angličtiny

316.77 * 165–028.82 * 316.75–028.78 * 316.46 * 159.923.5

— sociální komunikace

— nové paradigma

— kulturní tradice

— vůdcovství

— rozvoj osobnosti

— poradní kruh

— příručky

316.4/.7 — Sociální interakce [18]

Copyright © by Jack M. Zimmerman and Virginia Coyle, 2009

Translation © by Alexandr Neuman, 2016

Photographs © by authors (see page 374), 2016

Drawings © by Helena Kosková and Riki Watzka, 2016

Czech edition © by DharmaGaia, 2016

ISBN 978-80-7436-061-9

Poděkování

Tuto knihu otevírá příběh, který mi vyprávěla Marian Bayesová. Přezila skutečnost, že byla mou učitelkou angličtiny ve třetím ročníku střední školy, a na přelomu dospívání a dospělosti mě seznámila s analytickou psychologií a dalšími objevnými pohledy na lidský úděl.

Můj první formální poradní kruh vedla Elizabeth Cogburnová v rámci výpravy do Sespe Wilderness v roce 1980, kterou pořádala Ojai Foundation. Se svým manželem Bobem léta používali poradní kruh jako součást svých obřadů New Song Sun Dance. Od roku 1980 do roku 1984 moje životní partnerka a dlouholetá kolegyně Ruthann Sapiérové Jaquelyn McCandlessová a s ní i mnoho dalších učitelů, rodičů a dětí přispívali svými schopnostmi a svým nadšením k vytvoření každodenní praxe poradního kruhu v experimentální škole Heartlight v Los Angeles.

V roce 1983 nás pozval Paul Cummings, ředitel školy Crossroads v Santa Monice, abychom tam s Ruthann a Maureen Murdockovou zavedli učební předmět nazvaný tajemství. Od té doby k rozvoji tohoto předmětu zásadně přispělo mnoho lidí, včetně Rachael Kesslerové, Toma Nolana, Peggy O'Brienové, Davida Bryana, Bonnie Tamblynové, Adama Behrmana a současně vedoucí celého projektu Sheily Blochové. V nedávných letech byl vyučovací předmět tajemství zaveden na různých školách v Kalifornii a dalších částech země. V roce 1992 jsme s Tomem a za podpory zástupkyně ředitelky Lany Brodyové a ředitele Hughha Gottfrieda odstartovali první formální vyučovací předmět poradní kruh v Palms Middle School, spadající pod Losangeleský systém veřejných škol (Los Angeles Unified School District,

LAUSD). Joe Provisor, který byl v té době v Palms učitelem angličtiny a koordinátorem sociálního prostředí, sehrál ve vývoji vyučovacího předmětu poradní kruh zásadní roli.

Poprvé poradní kruh v Ojai Foundation představila v roce 1980 Joan Halifaxová, která se s ním seznámila o mnoho let dřív při svých výzkumech domorodých kultur. Poradní kruh dnes v Ojai Foundation vzkvétá jako integrální součást žakovských setkání, programů pro dospělé, výcviku vedoucích poradních kruhů i jako způsob, kterým tato komunita sama sebe řídí.

Výcvik vedoucích poradního kruhu pro pedagogy, členy komunity, terapeutů a další osoby dozrál, když jsme jej začali s Gigi společně vést v polovině 80. let. Gigi do těchto intenzivních třídních kurzů vnesla mnohaletou zkušenost s poradním kruhem pro ženské skupiny a s účastníky výprav do divočiny. Především přispěla tím, že shrnula nauku a praxi poradního kruhu do tzv. „Krabice: zapamatujte si ten dar“ (viz Bibliografie). Jedná se o unikátní soubor vzdělávacích materiálů, vytvořený společností Terma Company v Santa Fe v Novém Mexiku. Byl vytvořen tak, aby pomáhal jednotlivcům i skupinám na jejich duchovní cestě. Gigi sehrála zásadní roli v zavádění poradního kruhu v mezikulturních komunitách a sítích, v nevýdělečných organizacích i firmách ve Spojených státech i v zahraničí.

Od roku 1980 jsem seděl v tisících poradních kruzích se žáky základních škol prvního i druhého stupně, s učiteli, členy komunity, byznysmeny, ženami — i členy své vlastní rodiny. V průběhu tohoto časového období jsme také s Jaquelyn užívali poradní kruh jako základní prostředek k řešení problémů ve svém vlastním vztahu i při práci psychologických poradců. „Párový poradní kruh“ se ukázal být naším základním spojencem při zlepšování vzájemné komunikace i ve vnímání sdílené vize našeho vztahu jako duchovní cesty. Mnoho párů, které se v Ojai Foundation účastní našich workshopů „Tajemství Eróta“ (nazývaných dnes „Tělo a duch“) nebo s nimi pracujeme soukromě, si uvědomuje, že poradní kruh je neocenitelným nástrojem při budování vědomějšího a oduševnělejšího společného života.

Na závěr bychom s Gigi rádi poděkovali všem, kdo výrazně přispěli k obsahu této knihy. Jsou to především: Jaquelyn (celý text — a zvláště kap. 9), Tom Nolan (kap. 7), Sharon Gonzalesová (kap. 8) a Elissa

Zimmermanová (kap. 11). Grafické symboly na začátku každé kapitoly jsou dílem Gigi a našeho přítele a kolegy Leslieho Robertse. Jaquelyn také vděčím za její podporu, když jsem se rozhodoval tuto knihu psát. Pak svým nenásilným způsobem dohlédla, abych ji dotáhl do konce. Gigi chce podobně poděkovat svému partnerovi Winovi za jeho neutuchající podporu ve všech směrech a také své drahé přítelkyni Meredith Littleové za veškeré připomínky. Tito lidé a s nimi spousta dalších vytvářejí kruh, jenž je skutečným zdrojem našeho psaní.

Můj přítel a kolega Aaron Kipnis přečetl celý původní rukopis a navrhl řadu úprav vedoucích k větší čtivosti. Neochvějná editorská pečlivost Margaret Ryanové a její nadšená podpora v závěrečných fázích psaní významně vylepšily stavbu knihy, její srozumitelnost a gramatickou soudržnost. Za to, že po dokončení *Cesty poradního kruhu* cítíme intenzivní spokojenost, do velké míry vděčíme Margaretině odbornosti, její veselé povaze a neomylnému talentu poznat, kdy je text „ukecaný“.

Vážíme si všech domorodých kmenů, jež mají poradní kruh vpleten do svých kořenů, a usedáme do kruhu naplnění vděčností za to, že naši předkové po celém světě nedovolili, aby tato praxe upadla v zapomnění. Jim vděčíme za to, že poradní kruh je vrytý do našich kostí. Je ironií osudu, že právě teď je tak silný zájem o poradní kruh, a to zvláště ze strany škol, které ho kdysi zakazovaly ve snaze vymýtit domorodou kulturu.

Úplně nakonec bychom rádi poděkovali svým učitelům, osobně i všeobecně. To, co jste nás naučili, vycházelo často neočekávaně najevo v průběhu poradních kruhů, jichž jsme se účastnili. Svou vděčnost bychom také rádi vyjádřili všem těm nespočtelným školám a organizacím, které se věnují způsobům komunikace vycházejícím z poradního kruhu. Právě ony nám pomáhají osvobodit se od starých, hierarchických, autoritativních vzorců rozhodování a vedení. Speciální dík pak patří komunitě Ojai Foundation, těm několika tisícům žáků a mnoha dalším přátelům, s nimiž jsme v průběhu uplynulých třiceti let sedávali v poradních kruzích. Jsme nekonečně vděční za to, že jste se s námi podělili o své příběhy a že jste uměli naslouchat. Tato kniha, naše práce a naše životy byly intenzivně živeny podporou moudrosti tohoto většího poradního kruhu.

Předmluva

V 60. letech jsem s nostalgií vzpomínala na takové ty kruhy ve školce, kdy se všichni drží za ruce a jsou společně minutu zticha. Měla jsem problémy s tím, že v našem radikálním studentském hnutí komunikace občas hraničila s násilím. Stýskalo se mi po dnech jednoduchého „ukaz to a vyprávěj“, kdy jsme si navzájem — kluci i holky dohromady — vyprávěli o nějakém zvláštním zážitku nebo předmětu přineseném z domova a všichni to naprosto soustředěně sledovali a poslouchali.

V 70. letech, po dvaceti letech strávených v čistě ženských školách, jsem začala organizovat ženské kruhy a kruhy poradní v politickém prostředí, kam mě to neodolatelně přitahovalo. Byla jsem jedinou ženou na mezinárodní americké univerzitě a zahraniční studenti už začínali být nad mé síly. Snila jsem o kultuře, jejíž moudrost se rodí z magie ticha a poradního kruhu. Začala jsem trávit víc a víc času v přírodě, jež byla v dětství mým útočištěm. Sedávala jsem v jejím nádherném lůně v poradním kruhu se zvířaty a stromy, se sluncem a měsícem a měla jsem pro strach uděláno. Tehdy jsem si vytvořila úzký vztah k delfínům, jenž mě inspiroval k tomu, abych se snažila vybudovat si stejné spojení i s lidmi.

Počátkem 80. let jsem přijela do Ojai Foundation, kde jsem se setkala s Joan Halifaxovou a brzy poté i s Jackem Zimmermanem. V Joan jsem objevila dlouho toužebně hledanou sestru, která rozuměla síle ticha a chápala léčivý význam setkávání učitelů z různých duchovních tradic a kultur. V Ojai jsem našla důvěrně známé věci. Druh této komunity zakořenil do místní země způsobem života, jenž

vyzařoval moudrost starších a poznání, které vychází z těsného sepětí se zemí. Všechno tu konečně bylo přirozené a na svém místě. Poutník našel svůj duchovní domov.

Naše počáteční pokusy měly daleko k dokonalosti, ale praxe naslouchání byla při poradních kruzích v Ojai hluboká a upřímná. Seděla jsem v mnoha kruzích se ženami a v několika s muži. V Jackovi jsem ke svému překvapení a radosti našla dobře situovaného bílého chlapíka, hluboce oddaného tomu, co dnes nazýváme „cestou poradního kruhu“. Věděla jsem, že je důležité, aby ženy hledaly cesty, jak se uplatnit při komunikaci a ve vedoucích pozicích bez ohledu na společenské postavení a pohlaví. Nevěděla jsem ale, že objevím tak zapáleného stoupence těchto změn mezi úspěšnými muži, kteří nemají důvod jakkoli měnit status quo.

V té době Jack sedával v poradních kruzích s rodinami, dětmi, učiteli, řediteli škol — prakticky s kýmkoli, kdo byl ochoten se k němu přidat. Když se v Ojai Foundation začaly projevovat komplexní problémy provázající život v komunitě, prosazoval poradní kruh jako způsob, jak sami sebe můžeme řídit. Postupem času se nám tento způsob řešení aktuálních problémů stále více zamlouval. Ještě důležitější ale bylo, že jsme začali chápat, jak nám kruh pomáhá pravidelně otevírat svá srdce a dotýkat se „duše komunity“.

V následujících letech jsem viděla, jak Jack stále intenzivněji zapracovává poradní kruh do svého vlastního života, nejen profesionálně jako pedagog a psycholog, ale i osobně jako otec a intimní partner své ženy Jaquelyn. Nakonec jsem za ním zašla a nabídla jsem mu to, co jsem se cestou životem naučila o naslouchání a péči o „veškerenstvo“. Z Jackovy a mé společné oddanosti poradnímu kruhu se zrodilo plodné přátelství, zahrnující společné vedení výcviku poradního kruhu (s Marlowem Hotchkissem), společné ředitelování Ojai Foundation, společné vedení správní rady téže nadace a nakonec i spolupráce při psaní této knihy.

Celou tu dobu jsem pociťovala velký respekt a možná i trochu posvátnou bázeň před oddaností k čisté a upřímné cestě poradního kruhu, kterou Jack ztělesňoval. Je oprávněně proslulý tím, že seděl v těch nejdelsích, nejdivočejších poradních kruzích v celé historii Ojai Foundation. Všeobecně je uznáván pro vizionářský zápal, s nímž

zaváděl poradní kruh do nezávislých i veřejných škol, duchovních komunit a i tak obsahem i formou zdánlivě odtažitých firem, jako je společnost prodávající automobily. Často mě zaplaví vlna vděčnosti, že jsem Jacka potkala a měla příležitost sedět, naslouchat a tvořit společně s tak silným „nosičem poradního kruhu“. Naplňuje mě víra a důvěra ve věci příští, že jsem mohla těsně spolupracovat s profesionálem, jenž se uvolněně pohybuje v západní společnosti a zároveň s vhladem a oddaností zavádí cestu poradního kruhu do našeho současného světa.

Když Jack začal shromažďovat příběhy a zážitky pro první verzi textu této knihy, měla jsem pochybnosti, jestli má taková kniha vůbec vzniknout, a také o tom, že mě Jack vyzval, abych na knize spolupracovala. Bylo mi líto toho času, který bychom mohli strávit prací přímo s lidmi a udržováním ducha kruhu v našem každodenním životě. Ale stejně jako už mnohokrát předtím, i nyní mě Jackova odhodlanost přesvědčila. Věřím, že až si přečtete následující stránky zaplněné perlami z mnoha let sezení v poradním kruhu, objevíte i vy hodnotu toho obětivého daru, kterým tento muž kouzlo poradního kruhu obohatil.

Doufám ale, že vděčnost bude jen částí vaší reakce. Ráda bych vás vyzvala, abyste se s námi podělili o jakékoli otázky nebo nesrovnalosti, které vás při čtení napadly, o cokoli, o čem si budete myslet, že by se dalo „vylepšit“ — stejně jako jsem to dělala já po celé ty roky naší společné práce s Jackem. I když jsem třeba silně zpochybňovala způsob, kterým Jack vyjadřoval své dlouho třibené myšlenky o poradním kruhu, poslouchal mě. Jestliže vstoupíte do takového dialogu, setkáte se s Jackem a vstoupíte do ducha poradního kruhu, jemuž jsme zasvětili své životy. Pokud jsme pořád schopni se ptát a naslouchat, mluvit a být slyšeni, pak můžeme společně vytvořit obětivý dar pro blaho všech bytostí.

únor 1996

A TEĎ JE ROK 2009...

Pokračujeme s Jackem v iniciování nových poradních kruhů a sezení a v mnoha dalších kruzích sedáváme. Některé vedeme sami a pár našťestí ještě i společně. Hodně jich vedeme ve spolupráci s jinými nositeli. Pro některé lidi je poradní kruh stále jen technickou záležitostí, pro nás a spoustu osob, s nimiž se denně setkáváme, je to ale způsob života. Jack se čím dál víc soustředí na roli mentora a staršího džentlmena oplývajícího bohatými zkušenostmi. Velkou energii vkládá do šíření poradního kruhu za hranicemi USA, zvláště v Izraeli a Africe. Jeho osobní prioritou nadále zůstává oblast lidských vztahů. Jack a jeho životní partnerka Jaquelyn nedávno představili svou práci s poradním kruhem na poli partnerských vztahů v Izraeli. Jsou přesvědčeni, že náprava a vyléčení vztahů mezi muži a ženami jako partnery jsou základem veškeré společné existence, společenské a ekologické spravedlnosti, jádrem výzkumu skutečného míru mezi lidmi a veškerých našich vztahů. Já stále cestuji, kam mě pozvou — do Izraele, do vězení, do zenových center, do divočiny, k domorodým starším různých kmenů, k mladým lidem... Jako vždy pokračuji v tom, že se stále učím, jakmile usednu na zem do kruhu.

V posledních deseti letech na celém světě roste počet nositelů poradního kruhu — tedy těch, kterým poradní kruh vstoupil do krve, stejně jako těch, kdo jej právě objevují. Po vydání této knihy v hebrejštině v roce 2006 právě odpovídáme na nabídku, že by mohlo vyjít vydání německé. Zdá se, že čas od času reagujeme na volání nesené pokrevní linií našich předků a dar, který jsme dostali, prostě předáváme dál. Motivováni zájmem a oddaností mnoha evropských vedoucích poradních kruhů, jsme věnovali nějaký čas rozšíření a aktualizaci původního textu knihy. Když jsme při té příležitosti knihu znova pročítali, zaujalo nás, kolik témat z jejího obsahu ob stojí v čase. Pokládáme to za malou ukázkou způsobu, jakým duch poradního kruhu prochází staletími a objevuje se stále znovu a znovu v nových kulturách a nových generacích. Nikdy jsme nepochybovali o tom, že cesta poradního kruhu nespadá do jakéhokoli „nového věku“ a přesahuje jej, protože ji nabízíme s pokorou a prostotou, jako lidé, kteří žijí ve své vlastní době.

V textu druhého vydání *Cesty poradního kruhu* jsme učinili nezbytné změny, odrážející skutečnost, že uběhlo třináct let. Přidali jsme také několik nových příběhů zrcadlících hluboké tajemství poradního kruhu. Hlavními novinkami jsou dvě kapitoly na konci knihy, které mně a Jackovi poskytly příležitost podělit se o nové poznatky z naší práce a o aktuální zamyšlení se nad poradním kruhem obecně. Přibyl také nový dodatek o zavádění poradního kruhu do škol.

Nové vydání je především projevem naší vděčnosti vůči těm, kdo nesou poradní kruh za hranicemi USA — našim přátelům v Jižní Africe, Mali, Ghaně, Izraeli, Palestině, Německu, Rakousku, Švýcarsku, Itálii, Walesu, Anglii, Austrálii, Kanadě a Mexiku — a také vůči těm, které jsme nikdy nepotkali, v místech, kde jsme nikdy nebyli. Vám — a všem, kdo sdílejí potřebu oddaného naslouchání — nabízíme tuto knihu jako spojence v době, kdy vstupujeme do cyklu působení léčivé síly, jež obejmě všechny národy a především tuto planetu. Potřebujeme ji víc než kdy jindy.

Virginia (Gigi) Coyleová
leden 2009

Úvod

*To krev Předků
proudí našimi žilami.
Formy se proměňují,
ale kruh života přetrvává.*

— píseň připisovaná Charliemu Murphymu¹

Myslím, že se jmenoval Joe — nebo nějak podobně obyčejně. Byl napůl Hispánc a napůl původní Američan. Jeho dědeček, otec jeho otce, byl čistokrevný indián a člen rady starších v pueblu, kde žili. Joe opustil pueblo ještě jako dítě se svou hispánskou matkou a vrátil se zpět v období ekonomické krize, kdy mu bylo dvacet, aby se lépe obeznámil s tradicemi svých indiánských předků.

Krátce po Joeově návratu učinila federální vláda lidem z puebla významný návrh týkající se obchodu s pozemky a práv na těžbu nerostných surovin. Starší kmene svolali poradní kruh, který měl rozhodnout, co udělají. Dědeček Joea pozval, aby se kruhu zúčastnil jako svědek:

Joe počkal, až muži vstoupí do *kivy*. Poté sestoupil po žebříku dolů za nimi. S sebou měl stočenou deku. Našel si místo za svým dědečkem, nedaleko římsy na oblé zdi z nepálených cihel, na níž stály hliněné hrnce a bubny a ležely svazky suché modré kukuřice. V jámě uprostřed udusané hliněné podlahy hořel oheň. Na jedné straně ohniště stál tradiční velký kámen blokující přívod vzduchu z větrací šachty, naproti němu zel

v podlaze otvor *sipapu*, symbolický portál, kterým na povrch planety vystoupili z podsvětí První lidé.

Starší kmene seděli beze slova několik minut. Joe netrpělivě očekával začátek diskuse. Poté náčelník puebla rozbalil modrobílý balíček a vyndal něco, co vypadalo jako troubel dýmky. Ten předmět byl dlouhý asi půl metru. Na jednom konci byl ozdoben péry a šňůrami neopracovaných tyrkysů, druhý byl obalený kůží. Joe takový předmět nikdy v životě na vlastní oči neviděl, věděl však, že se jedná o kmenovou „mluvicí hůlku“, užívanou pouze při významných poradních shromážděních. Náčelník držel hůlku chvíli jemně v prstech a pak vyprávěl příběh o tom, jak se Jelen naučil běhat jako suchý chomáč laskavce, unášený suchým pouštním větrem krajinou. Joe si mlhavě vzpomněl, že v dětství tento příběh v pueblu slyšel.

Jakmile náčelník skončil, předal mluvící hůlku starci po levici, jenž vyprávěl příběh o předcích, kteří postavili pueblo. Joe to vyprávění neznal. A tak to pokračovalo dál. Každý z vážených stařešinů odříkal před poradním kruhem další příběh, jako kdyby přidával do obřadního ohně vzácné poleno. Joe se částečně vrátil do dětství. Okouzlili jej příběhy, které jeho kmen formovaly a udržovaly při životě. Jiná část jeho bytosti ale byla čím dál zmatenější a neklidnější. *Kdy začnou diskutovat o tom vládním návrhu*, ptala se v duchu tahle část. Přestože příběhy oslovovaly něco hlubokého v jeho nitru, čtyři hodiny uběhly jako voda a nikdo se o návrhu ani jednou nezmínil.

Když se mluvící hůlka vrátila k náčelníkovi, Joe narovnal páteř a posadil se úplně vzpřímeně, aby mu neuniklo ani slovo z diskuse, která by podle něj teď měla začít. Náčelník ale hůlku pomalu položil na modrobílou látku a zavřel oči. Ostatní udělali to samé. Bylo slyšet jen jemné praskání ohně.

V tichu, do něhož se kiva ponořila, se Joe rozpomněl na zvuk bubnování a zpěvu ze svého dětství — pořád ale dumal, kdy začne debata o vládním návrhu. Po velmi dlouhé půlhodině se všichni starší kmene najednou pohnuli, jako kdyby se nějak beze slov dorozuměli, a hleděli si navzájem dlouze a upřeně do

očí. Nepadlo ani slovo. Neproběhla žádná debata. Poté si muži k Joeově nezměrnému údivu protáhli končetiny po čtyřhodinovém sezení bez jediného pohnutí, vstali a bez jediného slova opustili kivu. Joe počkal, až všichni odejdou, a pak vyrazil, aby co nejdříve dohonil dědečka.

„Co to mělo znamenat?“ vyhrkl a snažil se popadnout dech. Starý muž potlačil úsměv a kráčel dál. „Myslel jsem, že rada bude projednávat ten vládní návrh,“ pokračoval Joe zmateně.

„To jsme také udělali,“ řekl dědeček tiše.

„Ale já jsem neslyšel žádnou debatu — a rozhodně jsem nezachytil žádné rozhodnutí,“ namítl stále ještě zmatený Joe.

„Tak jsi neposlouchal dobře,“ zněla odpověď starého muže, který se už široce usmíval. „V poradním kruhu člověk naslouchá tichu mezi slovy s ušima napnutýma jako králík.“

„Chceš říct, že rada ve skutečnosti zvážila návrh a přijala rozhodnutí?“

„Ano.“

„Potichu?“

„A pomocí příběhů,“ dodal smějící se dědeček.

V tom Joeovi došlo, co se vlastně stalo. V jediném okamžiku pochopil magii poradního kruhu a pocítil spojení s tím, co se v kive odehrálo. Způsob, kterým muži naslouchali a hovořili, to, jak každý přispěl svým dílem k pravdě celého kruhu, to vše mu připadalo jako skutečný zázrak.

Připadá vám tento příběh nereálný? Je pro vás těžké uvěřit, že skupina lidí může takto hluboce a efektivně komunikovat o komplexní, závažné záležitosti, aniž by o ní jedinkrát promluvili *přímo*? Přesně taková byla moje reakce, když jsem tento příběh poprvé slyšel před více jak pětáctyřiceti lety. Vyprávěl mi jej Joeův přítel, jenž ho v pueblu navštěvoval v průběhu mnoha let. (Pokud vás to zajímá, rada starších vládní návrh odmítla.)

I když znám tohle vyprávění zprostředkovaně, mnoho let později nastal okamžik, kdy tento příběh vylul na povrch a změnil směr toho, čím a jak se v životě zabývám. Taková už je síla příběhů. Rada starších mě inspirovala k tomu, abych začal dětem i dospělým nabízet

možnost, jak využít starodávnou moudrost poradního kruhu k vypořádání se se zásadními výzvami současného života.

V průběhu let začal být poradní kruh čím dál významnější součástí mého života. Jeho schopnost podporovat intenzivní rozvoj lidské bytosti, rodiny, vztahů a komunity, se zvyšovala a začínala být čím dál viditelnější. My, kteří jsme se scházeli, abychom mohli tento proces společně zkoumat, jsme pořád více a více toužili dozvědět co možná nejvíc o jeho kořenech.

Tradice poradního kruhu je starodávná. Na americkém kontinentu ji lze vystopovat až k Irokézské lize (která významně ovlivnila podobu vládnutí ve Spojených státech) a ke kmenům obývajícím Velké pláně a puebla na Jihozápadě. Tradiční praxe poradního kruhu se také ve své současné podobě projevuje v Církvi původních Američanů. Ve staré havajské kultuře má poradní kruh podobu praxe *ho'o pono pono*, která se v současné době na ostrovech obnovuje. Odkazy na poradní kruh lze však nalézt i v klasické řecké literatuře, například v tak významném a slavném díle, jako je Homérova *Ilias*.² Duch poradního kruhu je silně přítomen i v islámském světě. V den věnovaný modlitbám je vybrán člověk, který drží hůl a představuje toho, kdo mluví ke shromáždění, tak jako Mohamed při kázání na hoře Arafat.

Náš výzkum kořenů poradního kruhu byl tradicemi původních Američanů inspirován jen částečně. K dalším vlivům patří moudrost kvakerského shromáždění, příbuzenská setkání širší rodiny i mnoho současných technik skupinové dynamiky. Nadace Ojai a další organizace, které se snaží překonávat kulturní rozdíly a vzdát čest posvátnu ve všech duchovních tradicích, ztělesňují esenci poradního kruhu a podporují jeho praktikování. Jednoduchá nauka, která se zrodila ze života v těsném kontaktu se zemí v místech plných síly a krásy, jako je třeba sídlo právě jmenované nadace, představuje asi ten nejsilnější zdroj inspirace vůbec.

Při aplikování poradního kruhu v současných podmínkách jsme měli na paměti obavy mnoha národů, původních Američanů a dalších, z nejistých následků přivlastňování posvátných ceremonií jednoho národa nějakým jiným. Naším cílem vždy bylo praktikovat formu poradního kruhu, která respektuje ducha starobylých obřadů, aniž se tváří, že je tradiční. *Věříme, že početné formy poradního kruhu patří všem*

lidem, kteří se v poradním kruhu scházejí, aby přijali výzvu naslouchat a mluvit ze srdce.

Jedním z důvodů, proč o poradním kruhu píšeme, je poskytnout praktický návod, jak tuto praxi realizovat v nejrůznějších prostředích a situacích. Poradní kruh ale není jen technika, kterou by bylo možné se prostě naučit, a proto jsme do knihy začlenili i spoustu příběhů a osobních zkušeností v naději, že se nám podaří zachytit také ducha celého jeho vývoje. Samozřejmě že mnoho z nás, kdo zasedáme v poradním kruhu pravidelně, začalo tuto praxi vnímat jako duchovní disciplínu, ať už se jedná o kruh početný, řešící zájmy komunity, nebo jen o dva lidi zkoumající tajemná zákoutí intimního vztahu. Ačkoli používáme termín *duchovní*, nesnažíme se vám podsouvat souvislost s žádnou konkrétní tradicí nebo liturgií. Jako duchovní praxi vnímáme jakoukoli aktivitu, která probouzí lidskou touhu po rozšíření vědomí Já, Jiného a Velkého tajemství a jež poskytuje prostředky k jejich rozšiřování.

Klíčem k Tajemství je v poradním kruhu *naslouchání*. V kruhu posloucháme víc než jen srdcem. Posloucháme se stejnou pozorností, jako horal naslouchá větru v korunách stromů nebo jako matka, která sleduje, jak se její dítě učí prvním slovům. Při praktikování poradního kruhu čím dál míň vnitřně reagujeme, když nasloucháme ostatním, čím dál míň se necháváme ovlivňovat obvyklými myšlenkami a asociacemi — jako pětileté dítě naslouchá své oblíbené pohádce na dobrou noc. Pokud takto nasloucháme a mluvčí je ve svém projevu autentický, můžeme nejen slyšet, ale doslova vidět, jak se jeho příběh před námi odvíjí.

Zapojení do poradního kruhu nás učí vzdát se svých osobních očekávání a být plně vnímaví vůči ostatním. Tato praxe pomáhá rozvíjet soucitnou odpověď a je trvalým zdrojem moudrosti. Soucítění vzniká přirozeně, když nasloucháte s respektem a vyjadřujete se upřímně a s otevřeným srdcem, ať už je to slovy, písní, pohybem nebo tichem. Moudrost vyplývá z celosti kruhu a projevuje se jako „pravda poradního kruhu“. Vyjádření této pravdy může přijít od kteréhokoliv účastníka kruhu i prostřednictvím ticha. Naslouchání hlasu kruhu nás učí, že moudrost poradního kruhu je větší než součet individuálního vědění všech jeho členů.

V tomto stavu kolektivního vědomí pak rozdílnost a protichůdnost názorů nevedou bezprostředně k polarizaci a nesouhlasu. To, že se lidé naučí poslouchat hlas kruhu, jim pomáhá překonávat i ty nejhluběji zakořeněné kulturní, rasové a osobní rozdílnosti. Pocit, že jsou součástí celistvosti poradního kruhu, zmenšuje jejich strach a sklíčenost z osamocení, což umožňuje, aby se i nesouhlas stal mostem k většímu vzájemnému porozumění. Zachycení pravdy kruhu, jak vyvstává z kakofonie rozdílných názorů, může být úžasnou zkušeností. Někteří lidé jej popisují jako vnímání neviditelných hlasů podporujících skupinu přísedících — duchovní kruh, který splývá se svým pozemským protějškem a vede jej k většímu vzájemnému porozumění a správnému výsledku.

Tento pocit ruší iluzi, že jsme oddělení jedinci žijící v hranicích své kůže. Pocit celosti v průběhu zasedání poradního kruhu může být ohromující pravděpodobně proto, že většina z nás jen zřídka dokáže *pocítit* vzájemnou propojenost takto hmatatelně. Většina náboženství učí, že člověk by se měl chovat k ostatním tak, jak by chtěl, aby se oni chovali k němu. V posledních letech se vědomí vzájemné propojenosti všech živých forem s planetou šíří s narůstající naléhavostí. Pojem vzájemná propojenost se stal součástí běžného života nás všech. Projevuje se v široké škále aktivit, od stoupajícího zájmu veřejnosti o globální oteplování po aktuální zkoumání teorií samoorganizace systémů a závislého vznikání jak vědci, tak duchovními učiteli. O to přesně jde v poradním kruhu — a teď je celý proces pojmenováván a popisován s pronikavým vhledem a moderní terminologií. Možnost *pocítit* v poradním kruhu vzájemnou propojenost ukotvuje toto prastaré vědění v hájemství přímé osobní zkušenosti.

Kapitola první

Volání poradního kruhu

*Místo, kde sedím, je posvátné,
země je posvátná,
les, hora, řeka.
Naslouchej tomu zvuku,
Velký duch krouží
všude kolem mne.*

— píseň původních Američanů

Před několika lety mě požádali, abych promluvil o poradním kruhu ke skupině sedmdesáti pěti učitelů a spisovatelů, účastníků konference na téma síla příběhu. A tak jsem hned dopoledne prvního dne stanul za tradičním řečnickým pultem a prohlížel jsem si řady tváří plných očekávání. Byla to absurdní situace. Nechtěl jsem jim o poradním kruhu něco vyprávět, chtěl jsem jim poskytnout přímou zkušenost účastníka. Měl jsem na to ale necelé dvě hodiny a na konferenci nebyl dostatek zkušených vedoucích poradního kruhu, aby bylo možné utvořit menší, snáze zvládnutelné skupinky. Máte-li poprvé v životě vést poradní kruh čítající více než dvacet osob, je to výzva. Poradní kruh s pětasedmdesáti účastníky se zdál být nerealizovatelný!

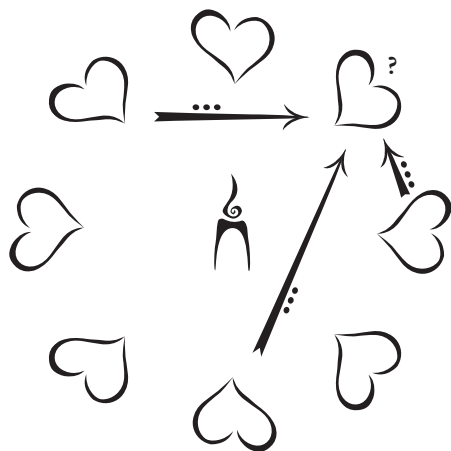
Nevěděl jsem kudy kam. V tom jsem si ale vzpomněl, že nejdůležitější povinností vedoucího poradního kruhu je reagovat na nepředvídatelné situace tvůrčím způsobem. Pokud je třeba, zahrnout navyklé postupy a pracovat s realitou produktivním způsobem. Hodil

Hravou variací na tuto formu rokování poradního kruhu je dovolit osobě, která právě domluvila, aby buď vrátila mluvící předmět do středu kruhu, nebo jej *dala jakémukoli jinému účastníkovi poradního kruhu*. Tato forma je obzvláště vhodná pro déle fungující skupinu, která je otevřena možnosti prohloubit si svou schopnost spontánnosti. Stejně jako vždy i v tomto případě má osoba, která předmět dostala, možnost nepromluvit a vrátit ho do středu kruhu nebo ho podat někomu jinému ze skupiny.

Zpětná vazba: poradní kruhy umožňující přímou odpověď

Drží-li účastník poradního kruhu v ruce mluvící předmět, může kdykoli požádat o osobní zpětnou vazbu, i když v obvyklé formě poradního kruhu každý, kdo chce odpovědět, musí počkat, dokud na něj nepříjde řada. Jestliže skupina společně realizuje déletrvající poradní kruh (například týdenní trénink), může být navýsost důležité, aby účastníci měli možnost položit přímou otázku a dostali bezprostřední odpověď.

Mluvící předmět obíhá kruh obvyklým způsobem, ale ten, kdo ho drží, má několik možností. Záleží na jeho osobních potřebách. Mluvčí může například začít podrobnou zprávou o počasí. Třeba se cítí izolován nebo je něčím rozzloben. Může mluvit o tom, jak na něj trénink působí, jak vnímá úlohu vedoucího kruhu nebo ostatních

Poradní kruh umožňující přímou odpověď

účastníků tréninku. Třeba si jen chce postěžovat na kvalitu jídla! V takových případech má mluvčí možnost položit ostatním účastníkům kruhu otázku a stále přitom držet předmět. Ostatní mohou nabídnout komentář či radu nebo odpovědět na otázku směřovanou přímo na ně. Je možné cokoli, k čemu je ten, kdo drží předmět, vyzve.

Podobný poradní kruh může vyčistit vzduch mezi účastníky a poskytnout jim takové množství zpětné vazby, na jaké jsou připraveni. Tím, že může každý z účastníků být svým vlastním vedoucím kruhu, poskytuje poradní kruh umožňující přímou odpověď platformu, jež podporuje výměnu názorů, která probíhá přirozeně ve fungující rodině. Kruh umožňující přímou odpověď je zvláště účinný, když:

- Malá skupina spolupracovníků nebo vrstevníků chce zachovat vzájemnou komunikaci na osobní úrovni.
- Rodina chce obohatit základní formu poradního kruhu.
- Jedinec nebo pár vyžadují zpětnou vazbu od přátel či rodiny třeba proto, aby uvážili důsledky situace předtím, než přijmou závažné rozhodnutí.

Multilog: akvárium

Další alternativou ke konvenčnímu poradnímu kruhu je „akvárium“ neboli *forma dvojitého kruhu*, kdy část skupiny rokuje ve vnitřním kruhu, zatímco zbývající členové vytvářejí vnější kruh svědků. Akvárium je varianta vhodná i pro případy, kdy je skupina příliš velká pro standardní průběh poradního kruhu v čase, který je k dispozici, a přitom všichni potřebují znát závěry sezení. Využívali jsme tuto konfiguraci pro různé účely, například:

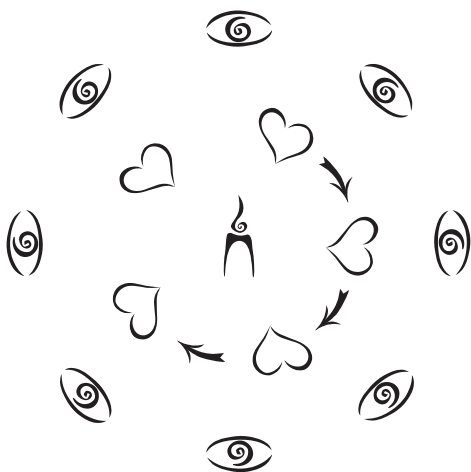
- Vnitřní kruh tvoří zkušení účastníci poradního kruhu, kteří představují průběh sezení méně zkušeným svědkům.
- Vnitřní kruh sestává z nováčků, kteří se právě rozhodují, jakou zvolit formu kruhu, jaký vybrat mluvčí předmět a kdo poradní kruh povede. Vnější kruh svědků proces sleduje a nabízí své postřehy a rady.
- Vnitřní kruh sestává ze zvolených členů skupiny, vnější kruh tvoří ti, kdo chtějí sledovat své zvolené zástupce v akci. Tato zvláštní po-

doba formátu akvárium je podobná tradiční „radě starších“, v níž vnitřní kruh tvoří staří členové komunity, kteří byli svoláni, aby se o svou zkušenost podělili s ostatními. Víme o jedné střední škole, která využívá formátu akvária ke svým pravidelným poradním kruhům, v nichž společně zasedají studenti a představitelé školy. Zástupci studentů a vedení ústavu tvoří vnitřní kruh a zbytek školy zasedá ve vnějším kruhu svědků. Tento formát umožňuje studentské radě efektivně vykonávat svou funkci před zraky celé školy i všech žáků.

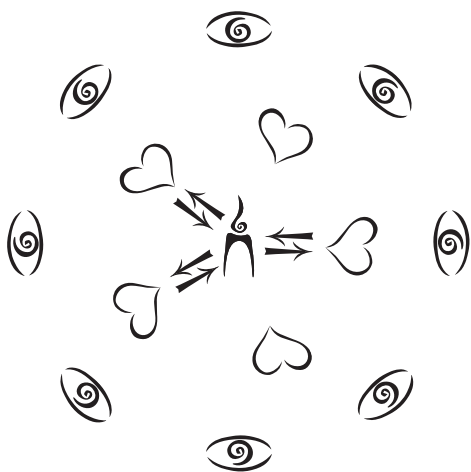
- Vnitřní kruh je utvořen na místě na základě dohody nebo losování, tak aby při řešení důležitého problému reprezentoval celou skupinu. Sledovat vnitřní kruh, jak se pokouší vyřešit konflikt, dospět k rozhodnutí nebo jak debatuje o nějaké záležitosti, může být pro vnější kruh svědků přínosné a dokonce to může přispět k uzavření celé věci, aniž by v poradním kruhu zasedla celá skupina. Formátu akvária lze také použít k tomu, aby členové, kteří jsou vysoce zainteresovaní v nějaké záležitosti, dostali možnost tuto záležitost prodebatovat před zraky celé skupiny.
- Vnitřní a vnější kruh přirozeně odráží hranice uvnitř skupiny (ženy/muži, děti/dospělí, mladí/staří, rodiče/učitelé, zaměstnanci/správní rada atd.) a vytváří příležitost pro jednotlivé podskupiny dozvědět se víc o tom, jak fungují ty ostatní. Poté, co jedna skupina rokovala a druhá poslouchala, se role obrátí a skupiny si vymění místa k sezení.

Gigi si vzpomíná na jedno z prvních sezení ve formátu akvárium za účasti mužů a žen. Tenkrát ho vedla:

„... Po dvaceti letech práce s poradními kruhy jsem měla pocit, že už mě nic nemůže překvapit. Když jsem pak ale slyšela, jak ti muži mluví o své úzkosti z utrpení ve světě, zjistila jsem, že si musím okamžitě lehnout. Poslouchala jsem dál ve stavu, který byl prostě někde ‚mezi světy‘. I když jsem si uvědomovala, že ostatní účastníci kruhu to asi nepochopí, musela jsem změnit tělesnou pozici a přestat ‚být svědkem‘. Poslechla jsem hlas

Akvárium — ve vnitřním kruhu je základní forma

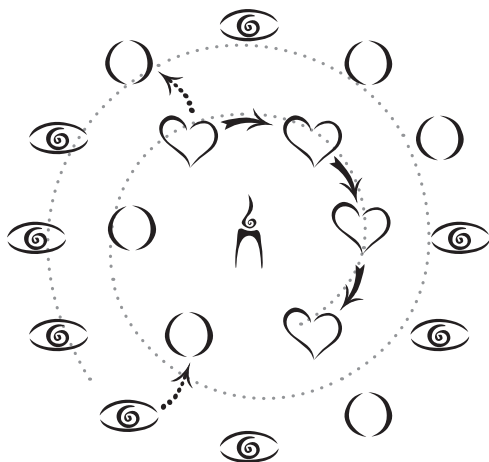
Akvárium — ve vnitřním kruhu je síť

svého těla. Jakmile jsem se po nějaké době vrátila na své místo, seděla jsem tam a naplno jsem poslouchala slova pronášená ve vnitřním kruhu. Došlo mi, že když jsem slyšela muže vyjadřovat svůj zájem a soucítění tak jako nikdy předtím, sejmulo to z mých beder drtivé závaží. Cítila jsem, že jsem obklopena přáteli a že už nadále nejsem sama. Můj duševní klid mi dodal novou energii a cítila jsem v sobě obnovenou důvěru v muže, o kterou jsem přišla už někdy v dětství.“

Vybrušování tématu: spirála

Předpokládejme, že je ve vaší skupině třicet, padesát, či dokonce sto nebo ještě více lidí, z nichž mnozí chtějí k určitému tématu hodně věcí říct. Tradiční poradní kruh by pravděpodobně byl nekonečný a točil by se tematicky stále dokola, a přesto by chtěl každý člen skupiny být účastníkem rokování a mít možnost promluvit.

V takové situaci dobře funguje postup, jenž je adaptací formátu akvária, kterou nazýváme „spirála“.⁵ Do středu většího kruhu umístíme čtyři až šest míst k sezení v závislosti na tom, jak je skupina velká. Poté, co se upřesní téma, jeden z vedoucích kruhu seznámí ostatní s dalším postupem:

Spirála

„Pro toto téma použijeme formát, jemuž se říká spirála. Na začátku ti z vás, kteří chtějí promluvit, zaujmou volná místa ve středu. Až se tato místa zaplní, poradní kruh bude připravený a kdokoli z těch, kdo sedí uprostřed, může zvednout mluvicí předmět a začít. (Základnu spirály nejlépe ustavíme tak, že si předmět budeme ve vnitřním kruhu předávat po směru hodinových ručiček.) Jakmile domluví osoba, která následuje *poté, co jste domluvili vy*, odcházíte z vnitřního kruhu a vracíte se na své místo v kruhu vnějším a někdo z vnějšího kruhu zaujme vaše místo v tom vnitřním. Tímto postupem eliminujeme zvyk pevně zakořeněný v naší kultuře, že vášnivě formulujeme svůj názor, aniž bychom pozorně poslouchali odpověď, kterou vyvolal. Tímto způsobem jednotlivé výpovědi směřují po spirále do středu a pak se zase vrací do vnějšího kruhu, který slouží jako neustále se proměňující kruh svědků. Končíme v okamžiku, kdy nám vyprší čas, nebo když vycítíme, že je proces u konce.“

Lidé mohou do středu vstoupit i několikrát, není-li skupina příliš velká a/nebo nestojíme-li o velkou různorodost názorů. Každopádně to klade jako vždy nároky na zvýšenou citlivost vůči plynulosti procesu — má člověk vůbec promluvit, a pokud ano, tak kdy? Určitě je vhodné počkat s prvním proslovem, dokud nejsou zabrána všechna místa ve vnitřním kruhu, nevybereme mluvicí předmět a nezapálíme svíci. Jakmile se ovšem spirála začne odvíjet, je obvykle lepší nečekat, až se zaplní všechna místa, ale pokračovat v předávání mluvicího předmětu ve směru hodinových ručiček nehledě na případná prázdná místa ve vnitřním kruhu.

Vedoucí poradního kruhu se mohou zapojit do vnitřního kruhu a mohou také celý proces vést ze svých míst ve vnějším kruhu. Mohou se ale také rozhodnout zůstat v průběhu celého odvíjení spirály pouze svědky. Jakmile nastane čas proces ukončit, jeden z vedoucích to může dát najevo tak, že odstraní jedno ze sedadel ve vnitřním kruhu a vyzve tamní účastníky k ukončení poradního kruhu. Poté lze ještě nechat zaznít několik komentářů svědků, aby se spirála uzavřela.

Existují nesčetné variace, jak spirálu aplikovat. Účastníci vnitřního kruhu mohou například zůstat na svých místech, dokud všichni

nepromluví. Poté tato skupina celá odejde a utvoří se nový kruh. Tento formát „sériového akvária“ není tak plynulý jako spirála, ale umožňuje značnou interakci mezi členy jednotlivých středových skupin.

Být účastníkem spirály může být silný zážitek. Pohyb sem a tam mezi kruhem účastníků a svědků umožňuje nové vhledy do diskutovaného tématu. Naslouchání tomu, jak jiní vyjadřují své názory, aniž by člověk byl trvale vtahován do debaty, vytváří v hlavě vyváženou směs odtažitého pozorování a osobního zaujetí. Tato celistvá perspektiva člověku pomáhá omezit zaujímání dlouhodobě zastávaných stanovisek a diskuse může díky tomu probíhat mnohem svobodněji. Spirála nabízí excelentní formát pro hluboké zkoumání hodnotových měřítek a pomáhá každému z účastníků zjistit, jak je na tom se svými „nezvratnými“ stanovisky. Když se zapojujeme do spirály jako svědci i jako účastníci, získáváme tak možnost slyšet názory a stanoviska ostatních lidí svobodně a nezávisle, aniž bychom jen opakovaně prosazovali svůj vlastní pohled na věc. Máme-li příležitost vyslechnout nezvratná stanoviska těch druhých, aniž bychom mohli reagovat, umožňuje nám to nově se podívat na své vlastní základní postoje a hodnoty. Ve spirále můžeme také zažít osvobozující zkušenost toho, že vyjádříme razantní názor na nějakou záležitost a potom se vzdáme potřeby se opakovat, když slyšíme, jak jiní vyjadřují totožné stanovisko po svém. Ve spirále se nám také může dostat požehnutí, když slyšíme někoho jiného formulovat to, co jsme sami chtěli říct, ale neotřelým a srozumitelnějším způsobem, než bychom to dokázali sami.

Plynulý pohyb spirály pomáhá skupině vyhnout se polarizaci názorů a vytváření frakcí, protože účastníci záhy začnou cítit, že každý hlas vyjadřuje jiný aspekt pravdivé podstaty celé situace. Brzy všichni začnou věc vnímat z „vyššího nadhledu“, zahrnujícího všechny vyjádřené názory s jasností, které lze v běžných diskusních skupinách dosáhnout jen zřídka.

ZKOUMÁNÍ KONFLIKTU

Vzpomínám si na jednu schůzi zaměstnanců v Ojai Foundation. Tématem bylo rozdělení pracovních úkolů, které úplně přestalo

fungovat. Po poměrně dlouhou dobu jsme se nikam nedostali, především proto, že se „Nancy“ a „Merle“ začali hádat, kdo má přijít do práce příští neděli. Brzy se ukázalo, že jejich neshody týkající se rozdělení pracovních povinností byly jen špičkou ledovce. Po několika dalších minutách frustrující výměny názorů jsem neměl jinou možnost než do toho vstoupit a poukázat na značně osobní podstatu tohoto sporu:

„Schůze se zasekla a vypadá to, že se tu nehádáte jenom kvůli tomu, co má kdo kdy dělat,“ řekl jsem. „Je-li to všeobecné přání, můžeme se hned teď podívat na to, co se mezi vámi dvěma děje. Zřejmě si tak ušetříme spoustu času do budoucna. Můžeme uspořádat poradní kruh a použít formát akvária. Jste všichni pro? ... dobrá.“

Nancy a Merle, posadte se doprostřed kruhu. Každý si můžete vybrat jednoho z nás jako svědka. Budeme potřebovat ještě dva polštáře... Jako mluvící předmět můžeme použít tenhle kámen a necháme Nancy a Merla mluvit o všem, co v současné době komplikuje jejich vzájemný vztah. Takhle budete moci odpovídat jeden druhému. Čím upřímnější budete, tím lépe. Oba svědkové budou moci také mluvit. Nemusí se nezbytně stavět na stranu kohokoli z vás. Měli by spíše co možná nejobjektivněji vyjádřit, jak vnímají to, co se mezi vámi odehrává. Můžeme také požádat kruh svědků o další komentáře. Možná že to nevyřeší vaše spory, ale vyslovení těch věcí by nám mohlo pomoci pokračovat ve schůzi.“

Fungovalo to. O tři čtvrtě hodiny později jsme už pokračovali v pracovní schůzi, která se dál odvíjela v mnohem produktivnější atmosféře. Nancy a Merle neformálně pokračovali ve svém dialogu celý následující týden, někdy za asistence svědků, jindy bez ní.

Další variantou tohoto formátu je posadit dotyčné dva lidi, kteří jsou ve sporu, do středu samotné, umožnit jim se za sebe vyjádřit a nechat je odpovídat jeden druhému před celým kruhem svědků. Tato varianta je vhodná v případě, kdy je skupina malá a její členové jsou zvyklí spolu úzce spolupracovat.

Kapitola šestá

Jak se stát nositelem poradního kruhu

*Mé světy jsou pevně spojeny s velkou horou,
s velkými skalami a velkými stromy,
s mým tělem a mým srdcem.*

*Pomůžete mi vy všichni
nadpřirozenou silou.*

*A ty, dni, a ty, noci,
spatříte mě vy všichni
v jednotě s tímto světem.*

— jokutská píseň, kterou zaznamenal A. I. Kroeber kolem r. 1920

Kdo dbá na dodržování čtyř záměrů poradního kruhu a učí se číst interaktivní pole, zdárně naplňuje první dvě výzvy vedení. Chce-li se vedoucí stát nositelem poradního kruhu, musí naplnit ještě třetí výzvu a stát se jeho dobrým správcem. Tato cesta začíná zkoumáním různých modelů spravování kruhu a dalším výcvikem i studiem pod dohledem učitele. Aby se člověk stal dobrým správcem, je třeba bezpodmínečně *odevzdat se moudrosti poradního kruhu* jako hlavní učitelce. V mnoha ohledech to je, jako když se člověk stává hudebníkem, hercem nebo jakýmkoli jiným profesionálem. Úvodní fáze studia zahrnuje přihlášku do školy, nalezení učitelů a studium. Toto všechno se postupně stává součástí přípravy a posléze se toho vzdáte na cestě přímé zkušenosti.

TŘETÍ VÝZVA: DOBRÉ SPRAVOVÁNÍ

Schopnost *účastnit se* a zároveň *být svědkem* vytváří základ dobrého spravování poradního kruhu. *Nejdůležitějším v tomto ohledu ale je umění vidět sebe sama jako součást interaktivního pole.* Abychom se dokázali vyrovnat s touto výzvou, musíme dále rozvíjet schopnost vidět. V této kapitole se sice dál budeme zabývat zkušeností vedení, je však důležité mít na paměti, že všichni účastníci kruhu stojí před stejnými výzvami a že praxe poradního kruhu jim přináší srovnatelný užitek.

Vyvažování a umění udržovat volný průběh

Vysvětlili jsme, jak záměr oddaného naslouchání podporuje sledování interaktivního pole poradního kruhu ve stavu změněného vnímání. Zbývající tři záměry vyžadují sebevyjádření: mluvit od srdce, vědomí a ne-podílení se. Jak se vztahují ke schopnosti vedoucího *vidět*? Jinými slovy, jakými prostředky budoucí nositel rozvíjí svou schopnost udržovat volný průběh rokování poradního kruhu?

Vzhledem k tomu, že vedoucí je zároveň účastníkem poradního kruhu, musí se, byť je člověkem bdícím nad dodržováním čtyř záměrů kruhu, naučit se vyvažovat účast a svědectví v průběhu svého mluvení, stejně jako všichni ostatní členové skupiny. Může si například položit tři otázky zmíněné v kap. 2:

1. Když to řeknu, prospěje mi to?
2. Když to řeknu, prospěje to kruhu?
3. Když to řeknu, prospěje to tomu, „co nás přesahuje“?

Vedoucí musí ale také odpovědně sloužit kruhu tím, že pečlivě sleduje interaktivní pole a svůj vztah s ním. Jestliže takto ve stavu rozšířeného vnímání promlouvá a je svědkem zároveň, inspiruje i ostatní v kruhu k tomu samému.

Následující rady mohou pomoci ke zdárnému naplnění tohoto úkolu (a jsou vhodné i pro ostatní účastníky kruhu):

- Důsledně praktikujte nezapojování. Čekajte, dokud k vám nedoputuje mluvící předmět, a teprve poté se nejhloběji, jak dokážete, podívejte do interaktivního pole.

- Jestliže je interaktivní pole dobře rozvinuté a rozšiřuje se, promluvte uvolněně a vyjadřujte se způsobem, který pole ukáže a objasní ostatním v kruhu.
- Je-li pole nezřetelné nebo mdlé, promluvte energičtěji, abyste kruhu dodali energii, se kterou bude moci pracovat.
- Riskujte a vyjádřete se osobněji a vášnivěji, pokud se ostatním účastníkům kruhu nedostává dostatek inspirace k mluvení od srdce.
- Věnujte pozornost propojení mezi interaktivním polem a tím, do jaké míry se vyjadřujete osobně, zvláště pak u kruhů nových a při práci se skupinami dětí. Dříve, než promluvíte s osobním zaujetím, zvažte, jestli to nebude mít příliš silný vliv na již dobře rozvinuté interaktivní pole. Rozhodněte se na základě toho, co nejlépe prospěje vám i kruhu. Obecně vzato tím, že se podělíte o důvěrné detaily ze svého života, přispěje to ke zmenšení přenosu ostatních k vám coby k autoritativní postavě v kruhu. Pokud k vám kruh vzhlíží s představou, že „to s ním celé zařídíte“, může osobnější promluva tento vzorec závislosti rozbít a ustavit silnější interaktivní pole.²¹ Rozeznat přílišnou závislost na vedoucím lze například podle toho, kam se lidé dívají, když mluví. Jestliže většina lidí přejíždí pohledem po ostatních v kruhu, je to obvykle známka, že dominance vedoucího v kruhu není přehnaná. Hledí-li lidé při mluvení především na vedoucího, je třeba si toho všimnout a uvažovat o některém ze způsobů rozptýlení přenosu.

Může se zdát, že toho je najednou příliš mnoho k přemýšlení, ale při rozšířeném vnímání je ústředním procesem vidění, nikoli myšlení. S narůstající praxí se stane zvažování všech výše zmíněných alternativ při sdílení vaší druhou přirozeností.

Poskytovat službu

Schopnosti vidět interaktivní pole i v průběhu vlastní řeči je třeba užívat moudře, aby se člověk vyhnul manipulování nebo ovládání poradního kruhu. Jako vždy je klíčem užívání osobního vlivu osvíceným způsobem. Je třeba se poddat „tomu, co nás přesahuje“. V takovém

případě vedoucí poradního kruhu efektivně slouží samotnému kruhu a komunikuje autenticky. Schopnost mluvit ve stavu rozšířeného vnímání bude využita moudře. Umění odevzdat se službě na této úrovni je zásadní podmínkou toho, abyste se mohli stát dobrým správcem poradního kruhu.

Jak už jsme uvedli, vedoucího učí být dobrým správcem především poradní kruh. Aby tuto úroveň předávání nauky ještě posílil, vedoucí přijímá závazek praktikovat poradní kruh jako cestu ke svému osobnímu probuzení a přiznává, že *nejvyšší autoritou poradního kruhu je samotný celý kruh*.

Naštěstí má poradní kruh zabudovanou celou řadu pojistek a ochranných prvků sloužících k tomu, aby vedoucím zabránily uplatňovat příliš mnoho osobní autority. Poradní kruh posiluje jednotlivce, a tak ze své podstaty sám sebe vyvažuje, i když je vedoucí vnímavý a zkušenější než ostatní. Pokud jsou pečlivě dodržovány čtyři záměry poradního kruhu, interaktivní pole je vnímáno realisticky a vedoucí slouží kruhu. Dobré spravování kruhu je tudíž posilováno jako cesta k probuzení. To je Cesta poradního kruhu.

Základem dobrého spravování je služba, nikoli kontrola. Dobrý správce země očekává od země, kterou spravuje, víc než jen uspokojení svých vlastních potřeb. „Nasloucháním“ a nezprostředkovaným vztahem k této zemi se dobrý správce učí, co je třeba nechat růst a co budovat. Budoucnost země v důsledku vzejde z vizionářského vhledu dobrého správce a z jeho fyzického vztahu k ní.

Také dobré spravování poradního kruhu spočívá ve službě a posilování moci kruhu, ne v jeho kontrolování. Je-li poradní kruh dobře spravován, lidé odcházejí a říkají spíše: „To byl silný kruh,“ než: „Ten a ten je skvělý vedoucí poradního kruhu.“ Zdravá sebejistota, pokora a nepřítomnost pýchy a falešné skromnosti jsou ideály, o něž dobrý správce poradního kruhu usiluje.

Paralely se šamanským tréninkem

Učení se, jak být dobrým správcem kruhu, má jako cesta k osobnímu probuzení hodně společného s tradičními formami šamanského tréninku. Základním cílem nositele poradního kruhu je vstoupit do stavu rozšířeného vnímání za účelem služby jiným. Několik výzkumníků

Kapitola sedmá

Dětské poradní kruhy

*Najdi svou pokoru v nitru svých dětí,
musíš se ohnout až k zemi.*

*Najdi svou pokoru v nitru svých dětí,
musíš poznat, co vědí.*

*A navzájem se pozvedneme do výšin
výš a výš*

a navzájem se pozvedneme do výšin.

— píseň neznámého původu

Od samého vzniku školství vždy existovali učitelé, kteří sedávali se svými žáky v duchu poradního kruhu. Během posledních let se rovněž skupiny žáků základních škol scházely v „kruzích sdílení“ či „magických kruzích“, které se staly běžnými ve veřejných i nezávislých školách. Ve veřejném prostoru se v posledních pětadvaceti letech dostává stále více přijetí programům na budování respektu k vlastní osobě a na rozvíjení komunity, které kladou důraz na otevřenou komunikaci se studenty. Mnohé z těchto aktivit se zaměřují na nápravu specifických problémů — například narkomanie a násilí — a využívají metody skupinové komunikace, které mají podobný záměr jako poradní kruh.²⁶

Jak jsem psal už dříve, můj přechod k formálním poradním kruhům s dětmi začal mým příchodem do Heartlight School v roce 1980. Každý den jsme se všemi dětmi ve věku od pěti do osmnácti let začínali zprávou o počasí nebo tematickým poradním kruhem. Použili jsme také poradní kruh jako součást *předmětu tajemství* na Heartlight

School, kterého se účastnili žáci druhého stupně a středoškoláci. Scházeli jsme se třikrát týdně v průběhu školního roku. Vybrali jsme tento název, protože učebním plánem předmětu, a tudíž i tematickou náplní poradního kruhu, společného čtení, vyjadřování se uměleckými formami a literární činností, bylo to, co děti samy označovaly jako tajemství. Byly to pro ně důležité záležitosti — a chtěly je ve svých životech prozkoumat co nejhloběji.

V roce 1983 zkušenost z Heartlight School inspirovala Paula Cumminse, tehdejšího ředitele Crossroad School v kalifornské Santa Monice. Pozval mne, Maureen Murdockovou, Ruthann Saphierovou a další pedagogy, abychom zavedli předmět tajemství i na jeho škole. Crossroad School je základní a střední škola, jejímž účelem je příprava na vysokoškolské studium. Má solidní program stipendií, který umožňuje absolvovat studium mnoha talentovaným asijským, afroamerickým i bělošským žákům.

Vyučovací předmět tajemství na Crossroad School se rychle rozvíjel. Nakonec jej navštěvovali všichni žáci druhého stupně a všichni středoškoláci a dnes je dobře zavedenou součástí základního učebního plánu školy.²⁷ Od roku 1983 se na mnoha přípravných nezávislých školách v jižní Kalifornii otevřely předměty zahrnující poradní kruh a většina z nich ještě stále běží. Patří k nim mj. Polytechnická (střední) škola v Pasadeně, Střední škola Happy Valley v Ojai, Chadwická škola (druhý stupeň a střední) v Palos Verdes, New Roads (střední) School v Santa Monice, Highland Hall Waldorf School v Northbridge, Oak Grove a Ojai Valley Montessorri školy v Ojai a Archer Secondary School, Presseman Academy a Odyssey School — všechny v Los Angeles. V průběhu let se v Coloradu, oblasti sanfranciského zálivu a na tichomořském Severozápadě otevřely další nezávislé školní předměty založené na poradním kruhu.

Už v 80. letech 20. století začali mnozí z nás snít o prosazení poradních kruhů i do veřejných škol. Kromě několika jednotlivých učitelů, kteří chtěli užívat poradní kruh ve své třídě, se první „oficiální“ předměty (o nichž bychom věděli) zahrnující užití poradního kruhu objevily nejdříve před deseti lety. Mezi ně patří Program pro alternativní školy města New York City spuštěný naší kolegyní Rachael Kesslerovou (která dnes vede Passageways Institute v Coloradu)

a Program pro Palms Middle School v Los Angeles, který jsme uvedli do provozu s mým kolegou Tomem Nolanem v roce 1992.

V letech 1992—1995 poskytl Program pro školu Palms příležitost účastnit se poradních kruhů více než dvěma tisícům žáků druhého stupně, kteří měli latinskoamerický, afroamerický, bělošský, asijský i jiný původ a kulturní zázemí a kteří ve škole studovali. Palms Middle School do svého učebního plánu zařadila také magnetovou školu pro nadané a pokročilé děti.

V roce 1995 se stal program pro školu Palms vzorovým modelem pro ostatní veřejné školy do LAUSD a zároveň i pro další oblasti jižní Kalifornie a několik ústavů v zemi. V následujících letech zahájili instruktoři a facilitátoři z Centra pro výcvik poradního kruhu (Center for Council Training, CCT) při Ojai Foundation vyučovací předměty v několika školách druhého stupně spadajících do oblasti LAUSD (Daniel Webster, Marina del Rey, Walter Reed, Horace Mann, Mulholland) a v několika školách stupně prvního (Open Magnet Charter, Wonderland). Předměty pro střední školy byly spuštěny v Malibu High a Nordoff High School v Ojai. Některé z nich úspěšně probíhaly několik let, ale nebyly začleněny do hlavního vzdělávacího plánu školy, jiné existují dodnes (například Open Magnet, Daniel Webster a Malibu).

Přestože program pro Palms byl po mnoho let úspěšný, většina poradních kruhů byla pořád vedena trénovanými externími facilitátory CCT. Jako vedoucí poradních kruhů, dokonce i po uplynutí deseti let, se zapojilo jen málo učitelů. Využití facilitátorů zvnějšku vyžadovalo značně nákladné každoroční financování a neustále bylo potřeba seznamovat nové učitele a školní zaměstnance s významem a prospěšností tohoto programu. V roce 2004 začalo být jasné, že:

1. Aby poradní kruh ve škole dobře fungoval — jak po stránce pedagogické, tak finanční —, je třeba v této praxi vycvičit významnou část učitelského sboru (i zaměstnanců). Neméně důležité je, aby oni program nadšeně podporovali. Kritickým bodem ve věci udržení školního programu je také ustavení „Školního výboru pro výcvik vedoucích poradních kruhů“, který se schází k posouzení potřeb všech kapitálových podílníků ve školní komunitě, a používá poradní kruh k naplnění svého poslání.

2. Je třeba sestavit Jednotný program pro rozvoj poradních kruhů v LAUSD, který nabídne nezbytné vedení a koordinaci pro zavádění i udržení programů pro rozvoj poradních kruhů.

V roce 2005 získala Ojai Foundation velký tříletý grant od Herb Albert Foundation ze Santa Moniky na založení Centra pro praxi poradního kruhu (Council Practitioners Center, CPC) pro oblast LAUSD, jehož náplň přesně odrážela jeho název. Několik lidí, kteří v té době byli ve škole Palms členy realizačního týmu Výboru pro výcvik vedoucích poradních kruhů (Joe Provisor, Monica Chinlundová a Natalie Whiteová), dnes tvoří jádro CPC. Více informací o CPC, logistice nastartování programů využívajících poradní kruh a o „programovém modelu s mentorem“ najdete v Dodatku I. „Model s mentorem“ je určen k zapojení učitelů a školních zaměstnanců jako vedoucích poradních kruhů od samého počátku programu. V této kapitole ale chceme popsat naše osobní zkušenosti ze sezení v kruhu s mladými lidmi, zvláště pak v souvislosti s programy ve školách Crossroads a Palms, jak se vyvíjely v průběhu 80. a 90. let.

Požádal jsem Toma Nolana, aby se mnou vedl první poradní kruhy v Palms, a měl jsem k tomu nejrůznější důvody. Kromě toho, že byl pedagogem (dnes je studentským děkanem v Crossroads), byl také hercem a úspěšným muzikantem — jeho umělecký talent se ukázal být neocenitelným při práci v poradním kruhu, kterou v Crossroads vykonával po mnoho let. Když jsme se původně s Tomem sešli kvůli podkladům pro tuto kapitolu, strávili jsme spolu v Crossroads před pár lety několik hodin povídáním. Napadlo mě, že když si přečtete zkrácenou verzi našeho dialogu, bude to nejspíš dobrý způsob, jak s vámi podělit o to, co jsme měli na srdci k tématu zpřístupnění poradního kruhu žákům veřejných i nezávislých škol jako regulérní součásti jejich studijních programů. Náš dialog (s několika dodatečnými zásahy) mi přijde i po tolika letech pořád užitečný.

PŘÍBĚHY Z HRANIČNÍCH OBLASTÍ

Tom Nolan: Je nesmírně významné podporovat děti, aby se učily mluvit od srdce. Ptáte se jich, jak se cítí, a pak jim umožníte, aby se

Kapitola osmá

Rodinné poradní kruhy

*Setrvávej v klidu a věz, že den a noc,
setrvávej v klidu a věz, že tma a světlo
jsou jedním posvátným kruhem*

— píseň jedné anglické komunity, okolo roku 1970

Poradní kruh někdy v rodině vznikne v důsledku nějaké velké nebo malé krize. Toto je příběh mého přítele Perryho:

Občas jsme se scházeli, abychom prodiskutovali důležité rodinné záležitosti, ale v srpnu se ukázalo, že budeme muset přistoupit k nějakému důslednějším opatření. Děti byly celý srpen doma, hrály si a ze všech sil se snažily vyhnout jakýmkoli domácím pracím. „Máme prázdniny,“ říkaly nám pořád dokola. Samozřejmě že jsme na to s Annou měli jiný názor, ale nebavilo nás se s nimi pořád dohadovat a nakonec jsme se v zoufalství rozhodli pořádat pravidelné poradní kruhy.

Při druhém sezení děti zjistily, že pasivní rezistence už nadále nebude fungovat, a tak změnily strategii. Bridget začala zdůrazňovat, že pracuje víc než její bratr, což nebyl příliš přesvědčivý argument vzhledem k tomu, že nedělal v podstatě nic. Tommy viděl, že každou chvíli vybuchnu, a proto zvolil poněkud rafinovanější postup: „Měli byste na mě být tvrdší,“ řekl, upřímně se na mě podíval, a aby dodal svým slovům váhu, zamával zkrouceným kusem naplaveného dřeva, který jsme používali jako mluvící předmět. „Měli byste mi dát úkol, říct, co se stane,

když to včas neudělám — a pak na mě být tvrdí!“ Pokouší se přenést vinu na nás, říkal jsem si. Chytré! Měl jsem ale čas se uklidnit, zatímco mluvil o něčem jiném. Kdybychom to řešili sami dva mimo poradní kruh, určitě by z toho byla hádka.

„Tak fajn,“ řekl jsem, když ke mně doputoval mluvící předmět. „Souhlasím, že jsem na vás dva byl příliš měkký. Odted' tedy začne vojna — termíny, následky a všechno ostatní!“ Bridget zvrátila oči v sloup a vrhla na Tommyho smrtící pohled.

Anna nabyla pocitu, že už máme tyhle světské věci za sebou, a zahájila třetí kruh tím, že děti vyzvala, aby řekly něco o svých pocitech z naší rodiny. Po jednom kole neškodných obecných frází sebrala Bridget odvalu a promluvila od srdce.

„Mám pocit, že přicházím na řadu až po vaší práci a společenském životě,“ řekla Anně rozechvělým hlasem. „Nikdy se nezeptáte na mé kamarády nebo na to, co mě baví. Vypadá to, jako by vás vůbec nezajímalo, co se v mém životě děje. Pořád jste zaneprázdnění. Říkáte, že vám nejsem lhostejná, ale...“

Anna seděla na polštáři jako přimražená. A Bridget dál ještě několik minut vášnivě pokračovala ve své řeči. Její výmluvnost nás překvapila. „Nikoho na světě nemám radši než tebe!“ řekla Anna, když na ni došla řada. „A bolí mě, když tě slyším říkat, že jsi mi lhostejná. Nic není vzdálenějšího pravdě... Musím ale přiznat, že tvé lásky a intriky mě neberou tak jako tvého otce. Jeho zájem o tvůj společenský život vydá za nás oba. Ale nikdy tě nepřestanu milovat.“

Bridget zvedla mluvící předmět okamžitě, jakmile Anna skončila. „Já to nechápu! Jak mě můžeš milovat, a zároveň se nezajímat o mé přátele? Je to pro mě to nejdůležitější... Mohla bys projevit alespoň trochu zájmu.“

Řekl jsem Anně, že její uštěpačná poznámka o všem tom čase, který trávím s Bridget rozhovory o její nejnovější lásce, ve mně vyvolala smíšené pocity. Tommy poznamenal, že zamilovanost pokládá za „pitomost“, což způsobilo, že jeho sestra vybuchla.

„Nechtěla jsem to nijak odsuzovat,“ ujistila mě Anna, když k ní opět doputoval mluvící předmět. „Abych řekla pravdu, tak ti tvůj vztah s Bridget závidím. Bývaly jsme takové kamarád-

ky...“ Chvilí se na Bridget beze slov zadívala. „Chybíš mi,“ řekla nakonec. „Jsi pořád se svými kamarádkami nebo telefonuješ... nebo mluvíš s tátou. Vlastně netrávíme ani chvíli jenom spolu.“ Položila pomalu mluvící předmět do středu kruhu, poblíž Bridget.

„Nevěděla jsem, že se mnou *chceš* být,“ začala Bridget a hlas se jí trochu zlomil. „Melliina máma se jí pořád ptá na kamarády a na všechno ostatní a my spolu prakticky nemluvíme...“ Chvilí ještě mluvila a pokoušela se vyrovnat se změnou atmosféry.

„Musíš mámu *požádat*, aby s tebou mluvila,“ navázal Tommy, když na něj došla řada. „Nepřijde si za tebou do pokoje popovídat tak jako táta.“ Odmlčel se asi na půl minuty a čekal. „Třeba se stydí stejně jako já,“ dodal nakonec tiše.

Dojalo mě to, co Tommy o Anně řekl. Annu také. Když k nám předmět doputoval, oba jsme to přiznali.

„Asi není ideální, když musíš mámu žádat, aby s tebou mluvila,“ řekla Bridget vzdorovitě a zvedla předmět ze středu kruhu. „Ale jsem ráda, že prostě jen tak nevrzíš ke mně do pokoje, jako to dělá Melliina máma, když jsem u nich na návštěvě. A jsou věci, které nemůžu tátovi vykládat o...“

„Myslím, že je nejvyšší čas, aby táta trávil víc času se mnou a máma s tebou,“ prohlásil Tommy. „Musím s tebou mluvit o důležitých věcech,“ řekl a upřel na mě pohled.

„To určitě,“ vstoupila mu do toho Bridget a pohrdlivě pohodila hlavou. Tommy položil předmět do středu a už neřekl ani slovo. Připomněl jsem Bridget, že je nepřipustné skákat někomu v kruhu do řeči, a Tommymu jsem řekl, že s ním rád budu mluvit o čemkoli, co má na srdci.

Znal jsem dobře jeho děti, a proto se mě Perry tehdy zeptal, co si o tom myslím. (Bridget a Tommy měli v té době třináct a deset let.) Ten poradní kruh Perrymu v mnoha ohledech otevřel oči, takže já už jsem k tomu neměl moc co dodat. Poukázal jsem na to, že Bridget chtěla evidentně Tommyho před rodiči shodit. „Je z Bridget nervózní, protože si tak snadno dělá nové kamarády,“ řekl jsem mu. „Lidi to k ní přitahuje. Tommy má jednoho kamaráda a nejčastěji si hraje prostě

sám.“ Perry to samozřejmě věděl, ale při poradním kruhu si to najednou uvědomil mnohem intenzivněji. O několik měsíců později mi řekl, že se jejich vztah s Tommym velmi prohloubil a Anna s Bridget prý spolu tráví mnohem víc času.

KOHO TO ZAJÍMÁ?

Když lidé poprvé slyší o rodinném poradním kruhu, mnozí z nich zpochybňují význam formalizované komunikace mezi několika lidmi, kteří spolu mluví vlastně pořád. Odpověď je jednoduchá: *Mluvení a komunikování mohou v rodině znamenat dvě naprosto odlišné věci.*

Vezměte si třeba povídání u společného oběda. I když si rodina pravidelně užívá toto prchavé potěšení, i rozhovorům nad jídlem mohou dominovat skryté rodinné vzorce vztahů a chování. Tyto vzorce mohou určovat tón i obsah a přirozeně určují řád, ve kterém vše probíhá. Výšečnejší členové rodiny často diskusi dominují a autentický dialog je řídkým jevem.

Rodinný kruh může pomoci překonat tato i další omezení — třeba taková, která vznikají v rodinách, kde jsou všichni tak zaměstnaní, že spolu netráví čas ani u jídla... Dokonce i rodiče, kterým je dopřána radost bezproblémové komunikace se svými ratolestmi, bývají ohromeni novou úrovní upřímnosti a důvěrnosti, když se rodina začne pravidelně scházet v poradním kruhu. Skryté problémy vycházejí najevo, děti i rodiče pocítí nový druh vzájemné důvěry a rodina začíná fungovat víc jako komunita lidí, kterým jde o stejnou věc, než jako kolektiv nesourodých jedinců. Pro některé rodiny nemusí ten rozdíl být zas tak hmatatelný, ale pořád stojí za to. Pro jiné je tento nový pocit otevřenosti v přímém kontrastu s dysfunkčními vzorci, které všichni vnímali jako nevyhnutelnou součást rodinného života.

Poradní kruh přináší velkou změnu do kvality rodinného života ze dvou základních důvodů:

- Procesu komunikace se dostává mnohem větší pozornosti než při běžných rodinných setkáních.
- Upřímná komunikace drhne, když rodinní příslušníci setrvávají v navyklých rolích, které tak často rodinnému životu dominují.

Poradní kruh poskytuje bezpečné prostředí, v němž lze riskovat narušení hluboce zakořeněných rodinných vzorců.

V některých případech je toto riziko opravdu značné, což je důvod, proč mnoho rodin uspořádání rodinného kruhu dlouho odkládá. Často to „opravdu chtějí udělat“ celé měsíce, než dojde k prvnímu sezení poradního kruhu. Nejčastěji uváděné důvody jsou přeplněné osobní časové rozvrhy, jeden nebo víc členů rodiny, které to nezajímá, a známá věta: „Pořád se nám nějak nedaří dát ten kruh dohromady.“ Občas za těmito „důvody“ vykukují obyčejné obavy. Pravidelné poradní kruhy pomáhají vynést na světlo bolestivé problémy a destruktivní vztahové vzorce, které ležely ukryty pod povrchem celé roky. Je pochopitelné, že některé rodiny nestojí o to, aby se „zdola vyvalily vlny“.

Dítě, které zná poradní kruh ze školy, může být misionářem, jenž obrátí rodinu „na víru pravou“. Ale ne každý žák, který se kruhu ve škole účastní s chutí, je ochoten přenést tento komunikační proces domů. Jedna věc je sedět v kruhu se spolužáky a něco úplně jiného je mluvit od srdce s mámou, tátou, bratrem či sestrou. Častěji bývá iniciátorem poradního kruhu rodič, jenž se pokouší přesvědčit vzdorujícího partnera nebo lhostejné děti, kteří o kruh nejeví zájem. Takže vytrvalost sehrává při zakládání rodinného poradního kruhu velkou roli.

Stojí to za to. Pravidelné praktikování pomáhá členům rodiny navzájem se podporovat v těžkých časech, i těm nejstydlivějším dětem dodává odvalu k většímu sebevyjádření a podporuje otevřenou komunikaci i mimo kruh.

Rodina, která se schází v poradním kruhu, si víc uvědomuje své destruktivní vzorce vztahů i chování a pracuje na jejich přeměně. Rodina, jež se společně schází v poradním kruhu, také společně roste.

NALEZENÍ NERUŠENÉHO PROSTŘEDÍ A VHODNÉHO ROZVRHU

Prvními kroky vedoucími ke vzniku rodinného poradního kruhu jsou nastavení vhodného časového rozvrhu, oddanost myšlenky a vybudování nerušeného prostředí.

- *Časový rozvrh.* Dohodněte se na pravidelném konání, třeba každou neděli odpoledne nebo některý večer, kdy nikdo nemá žádné vyučování, práci ani schůzky. Pokoušet se organizovat poradní kruh z týdne na týden obvykle nefunguje. Vyberte optimální čas a pořádejte kruh s těmi, kdo mohou být přítomni. Když máma není doma, rodina může zasednout v kruhu s tátou. Jestliže Sabrina má během čtrnácti dnů zkoušky školního představení a termíny stanovené pro pravidelný poradní kruh nemá volné a nedaří se najít lepší čas, pokračujte bez ní. Čím pravidelnější setkání budou, tím víc se členové rodiny budou snažit s nimi ve svém programu počítat. Ve většině rodin dobře funguje poradní kruh jednou týdně. Na druhou stranu je ale lepší uspořádat dobrý pravidelný kruh jednou za čtrnáct dní než se snažit zaměstnané rodině vnutit jeden týdně. Dohodněte se, že kdokoli může svolat mimořádný poradní kruh, když se objeví problém, který nemůže počkat do dalšího pravidelného setkání. Zbytek rodiny by se měl snažit ze všech sil vyjít „svolavatel“ vstříc alespoň krátkým sezením. Jestliže po poradním kruhu následuje rodinná večeře, pocit intimity z kruhu se přenáší do jejího až slavnostního rázu.
- *Oddanost myšlence.* „Po třech měsících přemlouvání se mi nakonec podařilo přesvědčit rodinu, aby si minulou neděli vyzkoušela poradní kruh,“ začala Nancy. Když mi to celé vyprávěla, znovu byla naplněna frustrací a zklamáním. „Byl to naprostá katastrofa. Děti nemluvily vůbec — tedy pokud mluvící předmět neměl v ruce někdo jiný, samozřejmě. Billy nevydržel ani chvilku sedět v klidu, a když někdo řekl něco vážného, Seth pokaždé zvrátil oči v sloup nebo se rozchichotal. Polovinu času jsem strávila tím, že jsem jim připomínala pravidla našeho sezení. John se snažil mít s dětmi trpělivost — ale evidentně to pro něj bylo *jedno dlouhé utrpení*. A jeho výraz byl jednoznačný: ‚Říkal jsem ti, že je to šílený nápad.‘ Byl to náš první, a obávám se, že i poslední poradní kruh.“
 „Pevně doufám, že ne,“ řekl jsem jí. „Některé rodiny vezmou poradní kruh za svůj hned, jiné ne, zvláště když jsou děti ještě malé. Musíte se pravidelně scházet minimálně měsíc nebo dva, než bude opravdu jasné, jestli to funguje nebo ne. Kruh může ožít

neočekávaně v okamžiku, kdy se stane něco autentického, co děti zaujme. Obvykle překonají svůj vzdor, když vidí, že se děje něco, co zajímá je, ne tebe. Musíš témata vybírat tvůrčím způsobem. Požádej Johna, aby tě aktivně podpořil — a zkoušej to dál. Testuj tvou oddanost myšlence otevřené komunikace v rodině.“

- *Výbudování nerušeného prostředí.* Udržujte integritu poradního kruhu tím, že zabráníte vyrušování zvenčí. Vypněte si telefon a požádejte ty, kdo jsou doma a kruhu se neúčastní (například hlídají dítě), aby vás vyrušili jen v nejnútnejším případě. Důslednost je v tomto ohledu důležitá. Pokud bude rodina z kruhu často vytrhována, jeho zaměření zeslábne a lidé budou méně ochotní riskovat a promlouvat opravdově.
- *Malé děti.* Je těžké odhadnout, jak se menší děti přizpůsobí poradnímu kruhu. Některé tří- a čtyřleté děti jsou v pohodě, jiné nejsou ani do šesti nebo sedmi let. Obecně platí, že pro dítě je vhodné, aby se účastnilo kruhu, když dosáhne věku pěti let — a je tomu třeba samozřejmě přizpůsobit témata. Není problém, pokud se kruhu účastní rodič s nemluvnětem v náručí, vydrží-li se soustředit na průběh sezení a souhlasí-li s tím, že odejde, jakmile dítě začne být příliš rušivým elementem. Když jsou malé děti (řekněme od tří do pěti let) příliš neposedné, mohou v některých rodinách opustit kruh před jeho ukončením.
- *Setkání s částí rodiny.* Může být přínosné uspořádat čas od času poradní kruh i s částí rodiny. Například otec se syny, matka s dcerami, rodiče a jedno z dětí nebo dospívající děti samy (případně s jedním z rodičů). Takováto sezení umožňují zabývat se tématy jako sexualita, drogy či randění takovým způsobem, který by za účasti celé rodiny nebyl možný.

Na druhou stranu, některé z nejpřínosnějších okamžiků rodných kruhů nastávají, když se mladší děti učí od svých starších sourozenců. Když se například desetiletá dívka cítí v kruhu bezpečně, může klást otázky týkající se dospívání, na které jí mohou vhodně odpovědět jak starší sourozenci, tak rodiče. Dřív nebo později musí každá rodina najít nějaký způsob, jak seznámit mladší děti s citlivými tématy, aniž by toho na ně bylo moc.

PROHLUBOVÁNÍ PRAXE

Budovat soudržný rodinný život je v naší kultuře čím dál těžší. Ekonomický tlak, kulturní asimilace, svobodné rodičovství a neúnavná masáž sdělovacími prostředky společně útočí na každého člena společnosti a staví jej před nejrůznější výzvy. Mnoho z nás pociťuje nedostatek času, trpělivosti a schopnosti vytvářet rodinné zvyky, které slouží ke stejnému účelu jako poradní kruh. Kolik lidí třeba přemýšlí o svých dětech v souvislosti s přechodovými rituály? Některé židovské rodiny slaví *bar-* či *bat-micva*, když je dětem třináct. V katolických rodinách symbolizuje přechod do dospělosti kolem dvanáctého roku obřad biřmování. Mnoho z nás ale vyrostlo, aniž jsme tímto přelomovým okamžikem — nebo koneckonců jakýmkoli jiným — prošli. Ve skutečnosti je to tak, že přelomovými okamžiky jsou začátek školní docházky v šesti letech, nástup puberty, kdy začínají první lásky a děti se učí řídit automobil, a jemnější vývojové milníky, jako je třeba uvědomění si síly „světa imaginace“, jež se s obdivuhodnou pravidelností dostavuje kolem sedmého roku věku. Existují také okamžiky ve vývoji dětské morálky, kterých jsou si vědomi mnozí pedagogové, ať už četli Kohlberga nebo ne.³² Žádný z nich ovšem neproměňuje život víc než ty opravdu přelomové, neboť označují přechod od chování soustředěného především na sebe k takovému, které zahrnuje větší smysl pro odpovědnost vůči ostatním lidem, a hrají v něm roli morální hodnoty uvědomění si společnosti jako celku. Rodiny, jež praktikují pravidelný poradní kruh, mají větší možnost pomoci dětem tyto přechodové rituály oslavit. (K tomuto tématu naleznete více v kap. 13.)

Objevování rodinného příběhu

Poradní kruh může zvýšit kvalitu rodinného života tím, že vyjevuje příběh o tom, jak dotyčná rodina funguje jako celek. Tento skrytý *rodinný příběh* spřádá dohromady individuální příběhy jednotlivých členů rodiny a ovlivňuje probíhající dramata, konflikty a radosti rodinného života.

K hlavním silám, které sehrávají určující roli v rodinném příběhu, patří:

- Hodnoty vyznávané rodiči a někdy dramaticky odlišné hodnoty jejich postupně dospívajících dětí.
- (Převážně nevědomé) erotické vzorce, které silně ovlivňují rodinné vztahy.
- Co se děti při společném žití s rodiči dozvídají o manželství a intimním vztahu.
- Způsob, jakým děti ve svém životě naplňují potlačené nebo nevědomé aspekty osobností svých rodičů.
- Trvalé vyjednávání o otázkách moci a autority.
- Způsob, kterým členové rodiny zakoušejí svou tělesnost.
- Způsob, jakým si rodinní příslušníci navzájem „mačkají svá tlačítka“ (rodinná emocionální elektroinstalace).
- Rozdílný a potenciálně konfliktní způsob, jakými členové rodiny chápou obsah konkrétní zkušenosti. Mohli bychom to nazvat „epistemologickým nedorozuměním“ v rodině.

Tento seznam může působit skličujícím dojmem, objevování rodinného příběhu však rozhodně nemusí nutně být vážnou a komplikovanou záležitostí. K objevům v poradním kruhu dochází spíš díky schopnosti vidět příběh ve stavu rozšířeného vnímání než prostřednictvím pracného analyzování rodinné dynamiky. Proces může mít i své hravé okamžiky. Jakkoli velké výzvy před účastníky staví, ta cesta stojí za to. Čím více toho víme o našem rodinném příběhu, tím vědoměji jej můžeme přetvářet, abychom se vyhnuli neproduktivním vzorcům rodinného života.

Pokud rodina u praxe poradního kruhu vydrží, její příběh se nakonec všem rozprostře před očima. Rodiče a děti během prvních pár kruhů typicky zaujímají své obvyklé role. Rodinný skeptik, provokátor, znučená slečna, stydlín, rodič nebo dítě, co vyžadují od ostatních větší spolupráci — všechny tyhle „postavy“ automaticky hrají své navyklé role. V průběhu této fáze patří k obvyklým námětům diskuse o vyjasnění rodinných úmluv, výzvy, aby se děti míň hádaly, volání po častějších akcích za účasti celé rodiny. Tyto rané kruhy jsou velmi užitečné, ale jejich obsah je předvídatelný a poměrně nezajímavý. Projevy

spontaneity jsou zřídkavé. To, jak jsme uzamčeni do svých rolí v rodinném příběhu, nám velmi ztěžuje promlouvání od srdce i oddané naslouchání. Všichni jsou ponořeni *do* příběhu, a tak tam není nikdo, kdo by účastníky upozornil na navyké vzorce komunikace a chování. Bez tohoto svědka nikdo nevidí, co se tam doopravdy děje, a naděje na jakoukoli změnu je minimální (protože rodinní příslušníci jsou stromy, je pro ně těžké vidět les).

Kruh ožívá, jakmile někdo zariskuje a vystoupí z normální rodinné role a navykých vzorců. Někdy je k takovému průlomů potřeba katalyzátor v podobě rodinné krize. Nebo může na někoho z členů rodiny sestoupit shůry spontánní záblesk odvahy jako v příběhu, jenž otevírá tuto kapitolu. Podpořena záměrem kruhu a vytrvalostí svých rodičů Bridget odhodila veškerý strach a řekla, co považovala za pravdivé. V tom okamžiku byly její pocity dostatečně silné, aby překonaly nekonfrontační vzorec jejího vztahu s matkou.

Kapitola devátá

Poradní kruh v intimním vztahu

*Poprvé se to stalo brzy ráno,
srdce na srdci, bez pohybu,
dech smazával hranice, myslí byly tiché,
omámené něčím mimo tento svět,
co přivolala dvě těla oddaná si navzájem.*

*Pak o měsíc později
se naše oči milovaly, když se otevřely dveře,
o nichž jsme neměli ani tušení,
a my vstoupili do hájemství, kde si duchové hrají
se súfijským zbožňováním svých milovaných.*

*Kdo je naším svědkem —
mentor, šaman, kněz, kněžka?
Kdo se k nám přidává při našich poradních kruzích
a ukazuje nám cestu skrze nepořádek
života naplněného láskou, bolestí a dalšími překvapeními?*

*Celý ten čas vznikal chrám, kámen po kameni,
skrytá jeskyně, tichá, tajemná,
lesní svatyně, mimo hluk osobní touhy,
útočiště před smyslnostmi světa,
jednoduché kameny, božské pojivo.*

— Krátká historie našeho Třetího, JMZ

ILUZORNÍ TRIALOG

„Matt“ a „Katherine“ zosobňují mnoho párů, se kterými jsme s Jaquelyn v průběhu dlouhých let pracovali. Role, osobnosti a mnoho drobnějších detailů jsme upravili.

Použili jsme taky trochu fantazie — následující trialog se mohl odehrát v životě kteréhokoli ze zmíněných párů — nebo koneckonců i v tom našem!

Matt: „Pořád mi to přijde jako hloupost, sedět tady s tebou na polštářích před těmi svíčkami a květinami. Tohle je už náš čtvrtý nebo pátý poradní kruh. Kolikrát ještě budeme muset tohle absolvovat?“

Katherine: „Jack a Jaquelyn říkali, že v tom máme pokračovat, abychom našli lepší způsob, jak spolu komunikovat.“

Matt: „Nemám problém s tebou mluvit, když se nám podaří najít čas. Mluvení není náš problém. Jde o to, že úplně všechno vidíme každý jinak. Na to, abych s tebou mohl mluvit, nepotřebuju klacek.“

Možná ne, ale je potřeba, abys poslouchal!

Matt: „Slyšelas to taky?“

Katherine: „Ano, zcela zřetelně.“

Matt: „Začíná nám šplouchat na maják.“

Přesně naopak. Tohle je jeden z nejrozumnějších okamžiků, které jste vy dva spolu kdy zažili.

Katherine: „Kdo jsi?“

Když se čtyři záměry poradního kruhu praktikují oddaně, je možné uslyšet hlas kruhu... dřív nebo později. A to jsem já.

Katherine: „Možná se nám to zdá.“

Ne v běžném slova smyslu. Ale klidně si myslíte, že jsem sen. Jsem tady proto, abych vám pomohl pochopit, proč je to jiné, když spolu sedíte v kruhu, než když si jen tak povídáte.

Matt: „Vždyť to říkám pořád. Proč si nemůžeme jen tak povídat?“

Jak už jsem říkal, protože se navzájem pořádně neposloucháte, dokonce i když nedrnčí telefony a děti už spí. Povídání skoro nikdy neposune váš vztah dopředu.

Katherine: „Přesně tohle mě včera napadlo.“

Já vím. Proto jsem tady.

Matt: „Poslouchám všechno, co mi Katherine říká — no, skoro všechno. Proč si myslíš, že neposloucháme?“

Začínáš reagovat na to, co Katherine říká, ještě dřív, než slova opustí její ústa. Než domluví, už jsi připravený odpovědět. Ona dělá to samé. Oba jste předvídatelní, když se začnete přít. Ty začneš mluvit rychleji a hlasitěji, protože se bojíš, že tě ona přeruší — což je bohužel oprávněná obava. Po pravdě řečeno, když si vezmete, jak by to mohlo vypadat, není to vaše poslouchání se nic moc.

Matt: „Obvykle vím, co se Katherine chystá říct.“

Katherine: „Tak to ti pěkně děkuju! Ty pro mě taky nejsi zrovna žádná záhada.“

Navyklá stereotypní komunikace málokdy přinese něco nového. To musí být občas demotivující.

Katherine: „Vlastně je to docela depresivní. Někdy se mě uprostřed věty, když mluvím k Mattovi, najednou zmocní pocit naprosté osamělosti.“

Matt: „Tos mi nikdy neřekla. Proč jsi někdy něco nenaznačila?“

Katherine: „Ani nevím. Asi jsem se bála, že bys mě stejně nepo-

slouchal, a pak se cítila osamělá ještě víc... Jak se toho návyku zbavíme?“

Pokračujte v těchto poradních kruzích a pečlivě dodržujte čtyři záměry, zvláště ten o poslouchání ze srdce.

Matt: „Ale stejně je to divný, když jsme tady jenom dva.“

Tak to pardon. A já jsem vosk?

Matt: „Promiň. Jsem zvyklý počítat lidi, ne duchy. Ale je prima, že máš smysl pro humor, ať už jsi, kdo jsi!“

To mám od tebe. Je to jedna z tvých světlejších stránek.

Matt: „Tak to vybal. Kdo jsi — ale doopravdy?“

Především nejsem žádný fantom. Jsem kombinací vašich jemnohmotných těl, která jsou velmi skutečná, i když si je neuvědomujete. Každý z vás je tvořen energií, z níž jenom část na sebe bere pevnou formu. Ta ne-pevná část vaší bytosti — vaše jemnohmotné tělo — je ale neméně důležitá.

Matt: „To zní jako přednáška z fyziky.“

Ano, z fyziky vztahu. Jemné tělo může...

Matt: „Ušetři mě!“

Katherine: „Přestaň vyrušovat, Matte!“

Děkuji. Jak už jsem řekl, jsem kombinací vašich jemnohmotných těl, jejichž existenci už jste vlastně měli možnost pocítit v klidných, vzájemným citem naplněných chvílích. Třeba když jste v noci leželi v objetí nebo když jste se něžně milovali. Dokud nezačnete dávat pozor, jsem poněkud nezřetelný.

Katherine: „Jaké to je být kombinací našich jemnohmotných těl?“

Občas napjaté nebo bouřlivé. Ale vaše jemnohmotná těla umějí být i plná něhy a ohně.

Katherine: „To pravděpodobně, když se milujeme.“

Matt: „Už jsem zapomněl, jaké to je. Je to tak dávno! Odmítáš mě už celé týdny.“

Katherine: „Je to přesně šest dní. Měli jsme hodně práce a navíc mě bolela...“

Matt: „Jo, jasně, bolela tě hlava.“

Už zase skáčeš do řeči.

Matt: „Věděl jsem, co řekne.“

Možná do konce té konkrétní věty. Ale kdyby Katherine věděla, že nepromluvíš, dokud ona neskončí, neměl bys ani tušení, jak by pokračovala. Teď už je pozdě. Proto jsem tady, abych vás podpořil v tom, dělat spolu poradní kruh alespoň jednou týdně.

Matt: „Jednou týdně! Na to nemáme čas.“

Doporučuji vám nově si stanovit priority a čas si udělat. Poradní kruh vám nejenom pomůže kýženým způsobem zlepšit vzájemnou komunikaci, ale nabídne vám něco dalšího, co váš vztah potřebuje právě teď.

Katherine: „A to je co?“

Spojení s duchem.

Matt: „Ještě toho trochu. To poslední, co nám chybělo ke štěstí, je náboženství!“

Neříkal jsem nic o náboženství. Poslouchej pozorněji. Řekl jsem, že poradní kruh může být branou, kterou vstoupí duch do vašeho vztahu. Nechte mě to vysvětlit.

Pokud dva lidé žijí v dospělém, eroticky probuzeném partnerství — a věřte tomu, nebo ne, pro vás dva to platí —, proplétání jejich jemnohmotných těl

přitahuje ducha jako hromosvod. Když sedíte v poradním kruhu, mohu této manifestaci ducha propůjčit svůj hlas. Ztělesňuji ji a představuji. Mohu vám pomoci vidět to, co je pro váš vztah nejlepší, včetně toho, jaký prospěch přináší ostatním lidem.

Moje existence vám možná přijde zvláštní, ale pro mnohé duchovní tradice není ničím neznámým. Poradní kruh partnerské dvojice je například tím samým, čemu kvakeri říkají „Třetí cesta“. Když se kvaker snaží vyřešit konflikt prostřednictvím dialogu, říká: „Existuje pravda, kterou máš ty, a pravda, kterou mám já, a když budeme oddaně naslouchat, možná uslyšíme i pravdu Třetí cesty.

Já jsem Třetí cesta ve vašem vztahu. Jsem nositelem Třetí přítomnosti. Můžete mi zkráceně říkat „Třetí“.

Katherine: „Proč v našem vztahu potřebujeme Třetího?“

Protože je pro vás dva po většinu času obtížné se otevřít. Pokládáte jeden druhého za příliš nedokonalého, aby to bylo bezpečné. Váš vztah trvale vyžaduje větší otevřenost vůči „Jinému“, má-li do něj vstoupit duch a má-li se prohloubit láska. Já v tomto vztahu představuji Jiné, nekonečnou přítomnost, vůči níž se oba můžete otevřít. Jsem obzvláště viditelný, když spolu děláte něco intelektuálně náročného nebo tvůrčího, nebo v těch mimořádných okamžicích vašeho milování, kdy splynete v jednu bytost.

Katherine: „Jsi jenom s námi?... Nevím přesně, jak se zeptat...
Navštěvuješ i jiné partnerské vztahy?“

Jsem unikátní součástí vašeho-našeho-vztahu, tak jako jiní Třetí jsou zase součástí jiných. Všichni Třetí se „znají“ a podporují se navzájem. Jsme našim vztahům vždy k dispozici, ale dokud nejsme vědomě pozváni, můžeme se zdát poněkud neuchopitelní. Objevujeme se znenadání, ne jen v okamžicích vášně a společné kreativity, ale také v době krize a smutku. Jsem teď tady, abych vaši praxi poradního kruhu posílil. Byl jsem přítomen u všech předchozích sezení, aniž jste to věděli. Dnes je to poprvé, co o tom víte.

Matt: „A jak jsme si vedli?“

Docela dobře, ale mám pár návrhů, jak byste mohli svou praxi zlepšit.

Přijměte slib, že budete poradní kruh dělat jednou týdně. Když se stane něco mimořádného, uspořádejte poradní kruh mimořádně k tomu tématu, které je zrovna aktuální.

Při přípravě na kruh si udělejte čas a vytvořte posvátný prostor. Naladíte-li se na své okolí, přivolá mě to. Vytvoření posvátného prostoru podporuje záměr komunikovat pozorně a upřímně.

Přidejte třetí polštář pro mě. To místo vám možná bude připadat prázdné, ale to, že tam bude, vám bude připomínat, že váš vztah dalece přesahuje jen vás dva. Už víte, že vaše děti jsou projevem vašeho vztahu. Já to vím také.

Když zahajujete svůj poradní kruh, zaměřte na chvíli pozornost na ten třetí polštář. Uvítajte mě, pozvěte mě dál, zeptejte se mě na mé názory. Jestliže to začne být drsné, třeba vám nabídnu jiný pohled na věc anebo vám do toho vstoupím konfrontačně a upozorním vás na vaše slabosti, přehnané soustředění se na svou osobu nebo na to, že špatně posloucháte.

Jestliže se v poradním kruhu zadrhnete, na chvíli se zastavte, porovnejte si navzájem, co a jak jste slyšeli. Každý z vás mohl věci pochopit trochu jinak. To je v pořádku. Pokud ale budete pozorně poslouchat, jádro toho, co uslyšíte, bude stejné. Když ne, vraťte se zase do ticha a zkuste to znovu.

Jakmile se naučíte spojit se se mnou v poradním kruhu, budete překvapeni, jak často se objevím i při jiných potřebných či slavnostních příležitostech.

Na konci kruhu si poděkujte navzájem za společné sezení a poděkujte i mně. Miluju, když mě lidé berou na vědomí!

Matt: „Nechci působit neuctivě, ale jakou máš vlastně kvalifikaci? Jak víš, co nás máš učit? Kdo tě vede? Máme se ti odevzdat a sloužit ti. Komu sloužíš ty?“

Sloužím vám tak jako mnoho Třetích, kteří vstupují a zase vystupují z jemnohmotného hájemství, kterému říkáme „Imaginární svět“.³⁵ Jako skupina máme svůj vlastní duchovní zdroj, který si můžete představovat jako „božské milence“. Jsou to vznešení duchovní partneři, většinou lidí neznámí. Přestože existují od počátku věků, budou o sobě v dohledné době dávat vědět více a více lidem, protože je svět zoufale potřebuje. Mohlo by se říci, že Třetí jsou předsunutí průzkumníci božských milenců. Každý z nich přináleží k partnerskému vztahu dvou lidí, ve kterém jemnohmotná těla dosáhla patričního stupně rozvoje. Všichni sloužíme božským milencům.

Matt: „Sedět v poradním kruhu teď pro mě bude mnohem víc vzrušující, když vím, že se třeba objevíš. Mám pocit, že když budeš někde kolem, může se stát cokoli.“

Včetně toho, že se zbavíte starých vzorců chování a přemýšlení, které vás oba frustrovaly. Teď dnešní poradní kruh ukončete, poděkujte mi, poděkujte si navzájem a sfoukněte svíčku.

Katherine: „Děkuji.“

Matt: „Děkuji.“

POVAHA TŘETÍHO

Antropomorfní popis Třetího ani zdaleka nevyvolá takový pocit, jako když najednou ucítíte, že s vámi Třetí přítomnost sdílí stejný prostor. V našem běžném životě většina z nás funguje, jako bychom byli oddělené bytosti, obývající nějakou konečnou dimenzi, bytosti žijící v hranicích své kůže. Ale ve zrajícím, eroticky živém vztahu je možné si postupně víc a víc uvědomovat své jemnohmotné tělo, jak se probouzí a vzájemně se ovlivňuje s tělem vašeho partnera. Tato dvě jemnohmotná těla se navzájem prolínají a vytvářejí tak společné energetické pole, které je zvláště vnímatelné v důvěrných chvílích, jakými jsou třeba dlouhé milování nebo poradní kruh. V tomto poli se cítíte ponořeni do něčeho, co přesahuje vaše fyzické tělo a obsahuje vaše prvotní spojení s Jiným. A jak si čím dál tím víc uvědomujete jeho existenci, vaše iluze oddělenosti mizí.

Brzy se naučíte ve sjednoceném poli rozlišovat mezi svým a partnerským jemnohmotným tělem. V opravdu intenzivních chvílích je tu přítomno ještě něco jiného, něco zprvu tajuplného a prchavého, co ve vás probouzí pocit velké radosti a míru. V okamžiku prozření si uvědomíte, že se nacházíte v přítomnosti zasvěceného ducha, který je nositelem plného, ničím neoslabeného potenciálu vašeho vztahu. Seznámili jsme se s tím, že každý poradní kruh má interaktivní pole. *V kruzích pro dva (tj. v „párových kruzích“) se interaktivní pole nazývá „Třetí přítomnost“.*

Tento Třetí není snem, i když se může objevovat i ve snových světech obou partnerů. Pár je bez jakékoli pochyby vzhůru a ve

sjednoceném stavu rozšířeného vnímání, když se Třetí přítomnost objeví. Dvojice může Třetího evokovat různými praktikami meditace, při pobytu v přírodě, během sdílení snů, vědomé sexuality a párového poradního kruhu.

Ale co s tím „něčím jiným“, co cítíme ve Třetí přítomnosti? Partneři ve stavu rozšířeného vnímání cítí tuto nekonečnou kvalitu jako něco, co je přesahuje, co je „větší“ než jejich jemnohmotná těla. Nakonec, v okamžiku výjimečné uvolněnosti a důvěrného spojení, pocítí pohyb energie, který jako by vycházel z ještě jemnějšího, niterného hájemství bytí.

Tyto jemné emanace začínají utvářet obrazy duální duchovní entity v Imaginativním světě. Začali jsme s Jaquelyn tento zdroj obrazů nazývat *Božští milenci*. Jiní lidé hovoří o „páru avatarů“.³⁶ Vnímáme Božské milence jako ztělesnění kolektivního ideálu partnerského vztahu, přesahujícího omezení lidského myšlení. Třetí je osobním spojením partnerů s Božskými milenci. Vede je vstříc ničím neomezenému milování, které naplní jedinečný potenciál jejich vztahu.

PRAXE PÁROVÉHO PORADNÍHO KRUHU

Katherinin a Mattův Třetí nám poskytl všechny potřebné informace o párovém poradním kruhu, takže přidáme jen pár detailů.

Pozvání Třetího. V onom dialogu říkáme kruhu pro dva „obřad třetího polštáře“. Už samotný pohled na prázdné místo k sezení dokáže celou dynamiku kruhu proměnit. Vyjde-li pořadí na Třetího, můžeme mluvicí předmět položit před „prázdný“ polštář a chvíli setrvat v tichu. V klidné Třetí přítomnosti mohou partneři dosáhnout vhledů, které tvůrčím směrem změni zaměření interaktivního pole. Pokud ten z partnerů, který je na řadě, jasně a srozumitelně zaslechne vzkaz Třetího, je také možné, aby se přesunul na prázdný polštář. Druhý partner má samozřejmě možnost zpochybnit autenticitu takového kroku. Časem tato praxe partnerům umožní rozpoznat, kdy výrok Třetího „zvoní pravdou“ a kdy se do něj příliš promítají názory toho, kdo za Třetího promlouvá. S další praxí tyto rušivé vlivy mizí a pár se cítí s Třetí přítomností čím dál víc propojen a sladěn.

Tematický materiál. Poradní kruhy pro dva mohou být tematicky otevřené, ale občas je záhodno zaměřit se na konkrétní aspekt partnerského vztahu: sexualitu, způsob vyjadřování citu, soutěživost, rozdílné názory na výchovu dětí, finance atd. Párové kruhy mohou mít i obecněji pojatý záměr, jako například:

- Zkoumání stínů, při němž oba partneři vynesou na světlo něco, co jim na tom druhém vadí.
- Potvrzení vztahu, při němž partneři popisují, co se jim na tom druhém i na jejich vztahu líbí.

Speciální párové kruhy. Při určitých příležitostech může párový kruh posloužit konkrétní věci. Například:

- *Výčistění.* Svolat přípravný kruh před milováním je dobrý způsob, jak dát průchod nevyřešeným problémům, které by mohly stát v cestě intimnímu styku.
- *Tvorba vizí.* Když se nedaří dospět k rozhodnutím o důležitých věcech a i jinak se nelze hnout z místa, může být pro partnery velice prospěšné sdílet své fantazie, sny, naděje a plány pro budoucnost jejich vztahu ve vizionářském poradním kruhu.
- *Sdílení snů.* Prostředí, které párový kruh vytváří, poskytuje záruku, že lze rozebírat sny bez ohledu na čas a že nás partner předčasně nepřerušuje se svými asociacemi a reakcemi. A jako vždycky je tu Třetí, který v prostředí kruhu přichází se speciálními vhledy do problematiky. Mnoho párů, které mají sdílení snů rády, to dělají denně. Probudí se ráno o trochu dřív, aby si mohli vyprávět, co se jim v noci zdálo — a když ne formou kruhu, alespoň v duchu. Povídání o snech není samo o sobě jediným důvodem sdílení snů. Partneři mohou tuto praxi použít jako prostředek ke společnému vstupu do snového času a v tomto rozšířeném stavu vědomí zkoumat své životy s mnohem větší pronikavostí.

Svědectví. Někdy je pro partnerskou dvojici lepší přizvat do kruhu třetí osobu jako svědka. Toto pozvání může být motivováno potřebou vyřešit konflikt nebo prostě zjistit, jak na tom ten vztah vlastně je.

Svědék může v kruhu fungovat mnoha způsoby. Jeden konkrétní by měl být vybrán a odsouhlasen ještě před zahájením poradního kruhu.

- *Normální svědectví.* Svědek naslouchá, dokud pár neskončí, a potom okomentuje povahu komunikace a kvalitu vzájemného naslouchání.

Párový poradní kruh se svědkem

- *Dvojité svědectví.* Svědek sdělí své dojmy poměrně brzy po zahájení, poté co každý z partnerů dvakrát třikrát promluví. Jeho poznatky mohou být použity pro zaměření dalších kol poradního kruhu. Jako obvykle promluví svědek také po závěrečném kole poradního kruhu.
- *Rozšířené svědectví.* V tomto modelu svědek prvních pár kol mlčí, ale potom má možnost promluvit v každém kole až do ukončení kruhu. Takový formát rozšiřuje roli svědka jako náhrady za Třetího. Aby tuto úlohu plnil efektivně, je třeba, aby se svědek neztožňoval ani s jedním z partnerů a neměl potíže se vstupováním do stavu rozšířeného vědomí. Má-li kterýkoli z partnerů pocit, že svědkův komentář není jasný, může to konstatovat, svědek se může zamyslet nad svou nestranností, a pokud je to vhodné, může se vrátit k roli normálního svědka.
- *Mnohonásobné svědectví.* Lze také pozvat dvojici svědků, možná ženu a muže, aby byla dodržena rovnováha pohlaví. Tato dvojice může vystupovat v kterékoli z výše zmíněných rolí. Pro rozšířené svědectví jsou vhodnější dva lidé, protože k plné manifestaci Třetího obvykle dochází, když se v kruhu objeví více různých názorů.

KRUH MILENCŮ

Praxi párového kruhu lze velmi posílit tím, že v kruhu zasedne skupina partnerských dvojic se záměrem zlepšit komunikaci, zintenzívnit svůj erotický život a vyvolat Třetí přítomnost. Tato praxe „kruhu milenců“ je variací formy rozšířeného svědectví u párového kruhu.

Jeden z párů zaujme místo uprostřed kruhu zformovaného ostatními. Tito dva partneři usednou tváří v tvář a mezi nimi je lehce stranou umístěn třetí polštář jako při obřadu třetího polštáře. Dvojice zahájí svůj dialog na libovolné téma, které si zvolí, zatímco zbytek kruhu se soustředí na záměr svědecky sledovat interaktivní pole ústředního páru.

Jak se interakce této dvojice rozvíjí, může každý, kdo k tomu pocítí výzvu, usednout na třetí středový polštář, počkat, až na něj dojde řada, a pak skrze sebe nechat promluvit jejich Třetího. Komentáře z tohoto třetího polštáře mohou být svědeckými pozorováními, vhledy do problému nebo jinými poznámkami, jež mohou ústřední dvojici pomoci vidět sebe sama jasněji. Při této praxi není příliš vhodné ztotožňovat se s některým z partnerů, hodnotit jejich chování nebo dávat konkrétní rady (jako je tomu při konvenční terapii). Pokud svědek mluví za

Třetího, je dobré, když je stručný a působí nezaujatým, bezstarostným dojmem. Na druhou stranu je známo, že Třetí vystupují konfrontačně, když zaujetí partnerů sebou samými volá po drsnějším zásahu. Jakmile domluví, zástupce Třetího se vrátí do kruhu svědků a proces pokračuje dál. Když má ústřední pár pocit, že rokování skončilo, opustí střed a celá skupina svědecky zhodnotí dosavadní průběh.

Tato praxe může být překvapivě působivá, jestliže se kruh takto schází už nějakou dobu, buď při několikadenním intenzivním kurzu o partnerských vztazích (jaké pravidelně vedeme s Jaquelyn v Ojai Foundation, na Havaji, v Izraeli i jinde), nebo když se skupina párů setkává pravidelně delší čas. Ve stavu rozšířeného vnímání vyvolaného touto praxí se dostávají vhledy do problému, mizí potřeba jednotlivců hájit se a velkým spojencem bývá humor. Vzpomínám si na mnoho silných okamžiků, které jsem zažil v kruhu milenců:

Didi si jako zkušená diskutérka vzala Kennyho na paškál za všechna jeho selhání. Kenny se zpočátku jenom bránil, ale to jenom zvýšilo Didin apetit. Změnil tedy taktiku a začal poukazovat na její nedostatky — zvláště na její nepředvídatelné výbuchy zlosti a období uzavřenosti. Nakonec Didi, s mluvčím předmětem, jež pevně svírala v ruce, a s očima sálajícíma emocemi, prohlásila: „A kde je nějaká tvoje sexuální vášeň? Chci někoho, kdo je na tom stejně jako já a dokáže mě vzít tam, kam chci.“ Kenny se zhroutil na svůj polštář. Jaquelyn usedla na polštář Třetího a my ostatní jsme napjatě čekali.

„Nůž této ženy je ostrý jako břitva,“ začal Třetí. „Je opravdu rozzlobená a její zlost mění konstruktivní kritiku v ničivou zbraň... Rozdíl mezi obyčejnou ženou a bohyní není v tom, že bohyně dokáže svého muže zničit — to ostatně dokáže každá silná žena — ale v tom, že bohyně užívá svou sílu k tomu, aby pomohla svému muži růst. Používá-li žena svůj oheň s čistým srdcem, slouží tak bohyni i svému muži.“

Didi se podívala na Jaquelyn a pocítila tu přítomnost. Přítomnost přesahující tu ženu, kterou znala dlouhá léta. Přítomnost přesahující to tradiční soupeření žen, probouzející v mužích patriarchální kvality. Přítomnost přesahující ten hlas, který že-

nám říká, že musí pevně třímat svou sílu, protože ony jsou iniciátorky. Didi poprvé v životě uviděla v jejich vztahu Třetího. Sklopila oči a zmlkla. Jaquelyn opustila polštář a usadila se zpátky ve velkém kruhu. Kenny a Didi pokračovali ve své interakci překvapivě bez konfliktů a pocitů defenzivy, které jí dosud dominovaly.

O několik měsíců později Kenny Jaquelyn řekl, že se to, jak se Didi postavila, dotklo něčeho hlubokého v jejich vztahu.

„Díky tobě je nám teď spolu moc dobře,“ řekl.

Jaquelyn si vybavila sílu toho transformativního momentu ve skupině i to, že si za něj nikdy nepřipisovala žádné zásluhy. Koneckonců to nebyla ona, kdo seděl na třetím polštáři uprostřed kruhu milenců...

Tim a Mary se chystali přestěhovat se do jiného státu a založit komunitu na velkém kusu země, který právě koupili. Před kruhem svědků debatovali o tom, jak stráví první rok ve svém novém domově. Mary se obávala, že Tim bude pokračovat ve svém hyperaktivním „exekutivním módu“ a ona bude muset sama udržovat při životě ideu, která tvoří srdeční jádro jejich vize. Tim pořád opakoval, jak povede komunitu společně s Mary, ale zjevně už se viděl, jak ve svém módu „Osamělý jezdec, plnou parou vpřed“ navrhuje struktury, vybírá učitele a plánuje retreaty. Dialog začínal nabírat obrátky, když jsem usedal na polštář Třetího.

„Muž a žena říkají, že chtějí *spolu* vybudovat komunitu, která zúročí všechny jejich talenty. Jestli se to má stát, je třeba věnovat přednostní pozornost jejich vztahu. Vize komunity vyroste z tohoto partnerství. Muž stojí před výzvou, aby rozbil staré vzorce chování a myšlení a nechal mou přítomnost, aby inspirovala jeho činy. I ženě můžu pomoci zbavit se starých vzorců, například když přenechává svému muži roli toho, kdo první vysloví a pak naplní společnou ideu. Bude ho muset pozvat do tajemné hloubky jejich vztahu, aby společná vize jejich komunity mohla být zasetá do úrodné půdy. A pak, až nastane čas, ji můžeme my tři přivést na svět.“

Kapitola jedenáctá

Přijetí Cesty kruhu

*Jedna planeta se otáčí na své cestě kolem slunce,
pramáti svolává své děti domů,
světlo se vrací.*

*Přestože tohle je ta nejtemnější hodina,
nikdo nedokáže zadržet svítání.*

*Nechme ho žhnout,
udržíme světlo naděje při životě,
kčž je naše cesta bouří bezpečná.*

— píseň připisovaná Charliemu Murphymu

Už dlouhá léta máme takový sen, že se Cestě kruhu dostane v západní kultuře širšího přijetí. V naší vizi zařazuje poradní kruh jako integrální součást do svých učebních plánů stále větší počet základních a středních škol; rodiny používají poradní kruh jako prostředek k rozvinutí upřímné komunikace mezi generacemi; partnerské dvojice rozvíjejí praxi párového kruhu, aby tak do svých vztahů vnesli ducha a Erós; a komunity a organizace zjišťují, že poradní kruh pomáhá budovat vzájemnou důvěru, zlepšuje produktivitu a vede ke vztahu vzájemného respektu se zemí.

V posledních letech došlo k významnému pokroku v naplňování této vize — zvláště v souvislosti s rozšířením programů založených na principu poradního kruhu ve školách. Centrum pro výcvik poradního kruhu má v rámci Oblasti sjednocených škol v Los Angeles veškerou podporu pro zavedení poradního kruhu do co největšího počtu základních a středních škol (viz Dodatek I). Zhruba čtyřicet

veřejných a soukromých škol v oblasti Los Angeles dnes má mezi svými předměty poradní kruh. Další prostor potenciálního šíření zahrnuje školní předměty zahrnující poradní kruh, které fungují nebo se zavádějí v Evropě, Africe a Izraeli. Spolu s Gigi posledních několik let aktivně pracujeme na šíření poradního kruhu ve světě.

Pro naplnění našeho snu je asi nejdůležitější přijetí poradního kruhu obchodními a vládními organizacemi. Věříme, že pokud cestu poradního kruhu přijmou za svou vysoce hierarchické organizace naší společnosti, pak naše kultura projde obdobím transformace a růstu. Bude to možné?

Už jsme se tu zmínili o tom, že poradní kruh lze vnímat jako horizontální formu komunikace v protikladu k vertikálně hierarchickým strukturám, které dominují byznysu a vzdělávacím i vládním institucím (ale i mnoha rodinám!). Při představování poradního kruhu v organizacích a komunitách stojí nositelé často před problémem, jak tyto horizontální a vertikální formy spříst dohromady. Aby se toto spředení mohlo povést, musí organizace především akceptovat poradní kruh jako životaschopný — případně nejhodnější — způsob, jak přijímat rozhodnutí. Jestliže členové komunity, obchodní nebo vzdělávací instituce uvěří, že je poradní kruh vhodným kontextem pro přijímání rozhodnutí, celkové vnesení ducha kruhu do této organizace je pak mnohem snazší.

PŘIJÍMÁNÍ ROZHODNUTÍ A PORADNÍ KRUH

Poradní kruh lze v procesu přijímání rozhodnutí v různých organizacích použít mnoha způsoby. Na základě naší zkušenosti z Ojai Foundation i z dalších organizací víme, že spadají do dvou základních kategorií:

- *Individuální vedení.* V duchu „služby většímu kruhu“ je jeden člen organizace pověřen k převzetí zodpovědnosti za přijetí rozhodnutí. Dotyčná osoba svolá potřebný počet poradních kruhů, aby shromáždila informace a prozkoumala široké spektrum názorů. Protože členové organizace vědí, že jejich hlas bude vyslechnut,

většinou tento postup vnímají pozitivněji než rozhodování v tradičním hierarchickém systému.

- *Vedení prostřednictvím kruhu.* Organizace vybere a pověří kruh, který rozhodnutí provede. (Obvykle jeden, ale lepší jsou dvě vybrané osoby, které mají za úkol řídit proces a oznámit výsledky.) Obecně vzato, přijímání rozhodnutí prostřednictvím kruhu zahrnuje následující kroky:

1. Vybraní účastníci kruhu (a ostatní) sesbírají informace potřebné k rozhodnutí ze spolehlivých zdrojů uvnitř i vně organizace.
2. Pokud je třeba nalézt ještě další alternativní řešení, lze uspořádat vizionářský poradní kruh, ve kterém zasednou kreativní talenty skupiny. Je-li to nezbytné, vizionářský proces trvá tak dlouho, dokud se nepodaří formulovat životaschopné návrhy řešení. Samozřejmě s tím, že je stále čas „se na to vyspat“ a případně se doplní potřebné informace.
3. Svolá se další poradní kruh, v jehož průběhu členové skupiny prezentují své individuální pohledy na dotyčný problém. (Pokud je rozhodovací skupina velká, je možné použít formát spirály, který umožňuje, aby jménem skupiny zazněl menší počet hlasů.) Představitelé dalších součástí organizace, jichž se rozhodnutí dotkne, mohou být do kruhu přizváni jako svědci. Navíc se může také některý z účastníků kruhu nabídnout jako svědek tohoto průzkumného poradního kruhu nebo k tomu lze být vybrán.
4. Jestliže jedno oběhnutí mluvícího předmětu nestačí, je třeba ho odeslat dokola znovu nebo ho položit do středu. Pokud má skupina dostatečné zkušenosti s poradním kruhem, není nezbytně nutné od tohoto okamžiku používat formálně mluvící předmět. Může být naopak ponechán ve středu, aby připomínal čtyři záměry poradního kruhu, přičemž diskuse může probíhat méně formálně. Začnou-li ale účastníci kruhu skákat jeden druhému do řeči nebo si nedostatečně naslouchají, může kdokoli kdykoli obnovit pokračování formálního kruhu. V některých situacích může vedoucí (nebo někdo jiný v kruhu) navrhnout téma pro nové kolo poradního kruhu, aby se diskuse posunula z bodu,

kde zmatek nebo spor začaly zabraňovat v hledání společného názoru. V takovém případě mohou být obzvláště nápomocni svědkové.

5. Pokud dojde k silným osobním neshodám, které brání přijetí určitého rozhodnutí, je možné svolat kruh ve formě akvária, aby šlo rozpoznat osobní stránky konfliktu a vyřešit je. Lze také kruh odložit, dokud si dotyčná dvojice nenajde mimo kruh svědka, který by se s ní posadil a situaci probral. Jestliže něco blokuje směřování k rozhodnutí, může být hodně nápomocné usednout v tichu jako skupina (nebo jednotlivec) a soustředit se na to, jak překážky překonat.
6. Není-li dosaženo konsensu (pokud byl vybrán za rozhodovací metodu) nebo jestliže se neukáže, že nastal čas se na to vyspat a rozhodnutí učinit až při dalším poradním kruhu, proces pokračuje. Konsensus nutně neznamená, že všichni bezvýhradně souhlasí. Někteří lidé mohou mít odlišný názor, ale přesto je možné, že se rozhodnou neblokovat postup zvolený většinou. Pokud vůči většinovému názoru existuje silná opozice nebo je z nějakého jiného důvodu jasné, že se k rozhodnutí nedospěje, lze opakovat kroky 1 a 2 tak dlouho, dokud je na to čas. Je-li za rozhodovací metodu zvoleno prosté vítězství většiny, i v tom případě lze vybrat poradní kruh jako metodu vedoucí k závěrečnému hlasování.

*To zní trochu jako patová situace. Co zabrání tomu, aby se ten proces neopakoval donekonečna?*²³⁹

Teoreticky nic. Uvedené kroky ale popisují jen holou kostru rozhodovacího procesu. Práci poradního kruhu jako vždy umožňuje jeho kolektivní vědomí.

Doufám, že mi to vysvětlíte.

Jádro tohoto procesu je obsaženo ve čtvrtém bodě. Správné rozhodnutí se vyjeví, když dostatek účastníků kruhu vstoupí do stavu rozšířeného vnímání a spatří pravdu kruhu.

Skvělé! Jestliže ale existují takto pokročilí lidé, tak k čemu je poradní kruh? V tomto stavu může udělat dobré rozhodnutí jakákoli skupina lidí.

Ale o to právě jde. Skupina používá proces poradního kruhu k vyvolání stavu vnímání, v němž lze správné rozhodnutí prostě vidět. To znamená, že účastníci kruhu dál zastávají své pozice v organizaci, ale už na nich neulpívají, povznesli se nad osobní rozpory, a co je nejdůležitější, navzájem si pozorně naslouchají. Poradní kruh tento stav podporuje a rozvíjí, takže správný krok je mnohem pravděpodobnější.

Zásah. Jedna věc mi ve čtvrtém bodě nebyla jasná. Co přesně máte na mysli formulací „může navrhnout téma pro nové kolo poradního kruhu, aby se diskuse posunula z bodu, kde zmatek nebo spor začaly bránit hledání společného názoru“?

Na tuto otázku odpovím příkladem. Řekněme, že nějaká komunita se rozhoduje mezi třemi architektonickými návrhy na velkou rezidenční stavbu. Po několika hodinách není poradní kruh o nic blíže konečné volbě než na začátku. V tu chvíli existují dvě základní možnosti: (1) ani jeden z návrhů není vhodný, nebo (2) komunita ještě není připravená stavbu realizovat. Řešit tu první je snazší. Vždycky je možné požádat komisi pro architektonické návrhy, aby přinesla nějaké další. Zablokovaný poradní kruh ale může znamenat, že pro stavbu ještě nenazrála situace. Otázka je *proč*? Je to nedostatkem peněz? Kdyby tomu tak bylo, bylo by to zjevné a nenarušovalo by to interaktivní pole.

Děje se tu něco závažnějšího. Třeba si členové skupiny nejsou jistí, jestli spolu vůbec chtějí žít ve společné komunitní budově. Původní vize tak vypadala, ale od té doby už pravděpodobně uběhlo hodně času a alternativy v podobě samostatných domků nebo bydlení v konvenčních domech mimo pozemek komunity se teď zdají příhodnější. Možná se ten spor, nebo alespoň nedorozumění, týká komunitní vize.

V takovém případě by měl dobrý vedoucí poradního kruhu říct: „Zapomeňte na chvíli na architektonický návrh budovy. Vlastně zapomeňte na domy úplně. Vraťme se zpátky k původnímu záměru naší

existence: sloužit ostatním bytostem, opatrovat půdu svěřenou do naší péče a učit se tak, že budeme věci dělat společně. Do jaké míry náš život zde naplňuje tento základní záměr?“

Takže zablokovaný proces rozhodování znamená, že je třeba najít nový úhel pohledu na daný problém?

Přesně tak — a snad je i třeba položit nový druh otázek. Pokud pravdivost poradního kruhu vyjadřuje, že „teď není možné k žádnému rozhodnutí dospět“, bude se rozhodovací poradní kruh, a možná i celá organizace, muset kreativně zamyslet. A kruh bude samozřejmě muset nést následky toho, že nedospěl k rozhodnutí v určeném čase. Třeba dojde na otázky pravomoci. Pokud kruh rozhodnutí nepřijal, může v důsledku znamenat, že se bude muset vzdát části svých pravomocí ve prospěch jiných částí své organizace (nebo dokonce organizace vnější). Taková situace bývá nejlepším učitelem. Potřeba udržet si kontrolu i za cenu přijetí rozhodnutí za každou cenu vychází z modelu konkurenčního prostředí. Poradní kruh nás učí, že všechny zainteresované skupiny jsou součástí jednoho vzájemně propojeného systému. To nám umožňuje vzdát se své potřeby kontrolovat, často s úžasnými výsledky. Zjistili jsme, že dokonce i vládní úřady lze nakonec vnímat jako spolupracující členy kruhu.

To zní docela idealisticky. Svět takhle většinou nefunguje zřídka.

To je pravda. Můžeme se ale tímto směrem pohybovat krůček za krůčkem. Cesta poradního kruhu vede ke způsobu fungování založenému spíše na kreativitě než na konkurenčním boji.

Dobrá, fajn, ale kdo má čas to všechno dělat?

Padne-li tato otázka, což se v současné uspěchané kultuře děje často, říkáme lidem, aby si představili, kolik času zabere příprava a realizace vzpoury, nebo dokonce revoluce, když její vůdce stejně opravdu nenaslouchá hlasům svých následovníků. Je-li třeba dospět ke skutečně obtížnému rozhodnutí, pak v některých případech je

Kapitola třináctá

Podstata poradního kruhu

*Vzduch námi pohybuje,
oheň nás transformuje,
voda nás tvaruje,
země nás léčí
a kolo kruhu se otáčí a otáčí
a kolo kruhu se otáčí...*

neznámý autor

NÁVRAT KE KOŘENŮM

Většinu našeho vyprávění o cestě poradního kruhu v této knize propojuje příslovečná nit dotýkající se prvotních kořenů této praxe a zároveň posilující naši současnou kapacitu kruhem naplno žít. Pevnost této niti vyplývá z neoddělitelnosti poradního kruhu od prostředí, v němž se tato praxe provádí, z nadčasové kvality toho, co se v kruhu odehrává, a ze základních hodnot vyznávaných kulturami, jež si váží Země, což opravdu zjednodušeně jsou *poradní kruh a příroda*. Moje nejstarší zkušenosti s poradním kruhem se odehrály v přírodní rezervaci Sespe Wilderness v jižní Kalifornii. Poprvé jsem pocítil působení poradního kruhu vsedě na zemi, mnoho kilometrů daleko od jakékoli stavby, u ohně, který nás zahříval a svítil nám na cestu. Moje první zkušenosti s dětským poradním kruhem se datují do počátku 80. let. Účastníky byli žáci Heartlight School a kruh byl součástí pobytu

v přírodě. V Heartlight se všechny děti každoročně účastnily dvou devítidenních retreatů, při nichž každé muselo strávit čas o samotě v Sespe Wilderness, absolvovat pobyt v chatě lidí z doby kamenné v Ojai Foundation a spoustu sezení v poradním kruhu. Učební předmět tajemství na Crossroads School zahrnoval od roku 1983, hned od svého zavedení, pětidenní pobyty v Ojai. Třídenní tréninkové retreaty pro žákovské vedoucí z Palms School se konaly v Ojai od roku 1992. Od té doby už mnoho škol, v nichž se poradní kruh vyučuje jako předmět, pořádá své retreaty v přírodě, ať už v divočině nebo v polo-
viční divočině v Ojai Foundation či v nějakém podobném prostředí. V prohlášení Ojai Foundation o smyslu jejího působení se píše, že nadace si klade za cíl *posilovat jednotlivce, rodiny, školy a komunity tím, že je bude učit, jak naslouchat a mluvit od srdce, jak oslavovat důležité okamžiky v životě a jak vyjadřovat naše spojení s přírodou prohlubováním vztahů mezi sebou a se Zemí...*

V této kapitole se budeme zevrubně zabývat propojením poradního kruhu s přírodou, zvláště pak v kontextu přechodových rituálů. Sprádání těchto dvou vláken osvětlí poradní kruh v prostředí škol, doma i v komunitách — a ve městě. Příroda je přítomna všude, kde se poradní kruh praktikuje. A tam, kde jsou si účastníci kruhu této skutečnosti vědomi, je hloubka jejich praxe bezedná. Gigi kráčela cestou poradního kruhu v přírodě pozoruhodným způsobem už od svého dětství, jak brzy uvidíte, a moudrost této cesty vnesla do všeho, čím se jako vedoucí tréninku, facilitátor i účastnice kruhu zabývá. Spojení mezi poradním kruhem a přírodou dalo tvar její „vnitřní výzvě“, jak tomu ona říká — niternému zvažování, jak a kde bude nejlepší tuto praxi představit světu. Je více než příhodné, že jí teď předávám mluvící předmět, aby vyprávěla příběh o „Podstatě poradního kruhu“.

POČÁTKY

Často se mě lidé ptají, kdy a kde jsem se s poradním kruhem seznámila. Jak vypadal můj první kruh? Abych na tuto otázku mohla odpovědět, musím se vrátit do nejranějších vzpomínek ze svého dětství. Do doby, kdy jsem se cítila osamělá a opuštěná a v sousedství jsem neměla žádné kamarády. Do školy jsme dojížděli, takže kamarádi, které jsem

si tam udělala, tam taky po zazvonění zvonku na konci vyučování zůstali. Bavilo mě trávit čas v lese. Tam, ve zdánlivě nekonečném lesním porostu za naším předměstským domem v Nové Anglii, jsem našla a vytvořila si svou komunitu. Ze starých prken a lahví jsem si udělala police své svatyně. Kameny, větve a další místní „odpad“ tvořily mé stoly, lavice a můj obývací prostor. Upravovala jsem a zdobila, zpívala a seděla — a pak jsem už jen čekala, kdo se ukáže: drozd, veverka, sousedův labrador a jednoho památného dne dokonce skunk. Tito mí přátelé formovali mé první poradní kruhy, které byly naplněny nekonečnými rozhovory se sebou samou a s nimi. Každý tvor měl na této cestě své sdělení, své místo a svou roli — na cestě, která trvala roky a byla živoucím poradním kruhem se „vším, co nás obklopuje“.

Přibližně v pěti letech jsem měla zkušenost, kterou bychom mohli nazvat mým prvním poradním kruhem s lidmi. Pořád si na to vzpomínám. Stalo se to ve školce v rámci takové hry, která se jmenovala „Ukaž to a vyprávěj“. Ze své dřevěné svatyně jsem přinesla starou zašlou namodralou láhev. Měla krásný tvar a dobře se hodila k tomu, aby ji člověk poslal dokola a všichni si ji mohli podržet. Láhev fungovala jako nějaký mluvicí předmět a přitahovala k sobě pozornost všech přítomných. Páni, konečně jsem měla pocit, že mě někdo vidí a poslouchá! Dokázala jsem vyprávět svůj příběh, a jakmile k ostatním láhev kruhem doputovala, poslouchali ještě pozorněji. Vzala jsem je s sebou do svého světa a skrze pole, které se tam utvořilo, jsem byla schopná komunikovat novým, snazším způsobem. Při „Ukaž to a vyprávěj“ jsme mluvili o tom, co máme nejraději, co je pro nás posvátné. Vzpomínám si, jak vzájemně propojené mi všechno připadalo, vzpomínám si na tu sílu naslouchání, na vyprávění příběhů, na spontánní promlouvání od srdce. Pamatuji si na tyhle své rané zážitky, na to, čemu jsem později začala říkat „*podstata poradního kruhu*“. Je to svět, který je celistvý, pravdivý a který v sobě nese respekt ke všem bytostem — je to místo, kde všechno, nejen lidé, do toho kruhu patří. I ta veverka, která za mnou denně chodila a pomohla mi vyjít z bran samoty, a můj starý přítel, můj džin v láhvi, jenž mi dodal jistotu, abych dokázala „veřejně“ promluvit. Když dnes sedím v poradním kruhu s lidmi různého věku, často se jich ptám, jestli si pamatují, kdy a kde ve svém životě poprvé zažili poradní kruh.

Mnozí z nich napřed říkají: „Ne, ne, kdepak, u nás doma nebo ve škole se nic podobného nedělalo.“ Ale nakonec se přece jen pár historik objeví:

„Navštěvovala jsem dědečka s babičkou každou neděli a velmi mě uklidňovalo, když přerušili práci a na celé hodiny se čas jakoby zpomalil. Ne že by to byl formální poradní kruh s mluvicím předmětem, zasvěcením na úvod nebo čímkoli takovým, ale duch kruhu tam byl přítomen. Babička si všímala čehokoli, co se na mě od minulého týdne změnilo — vlasů, nových tkaniček, náplasti na prstu. Na každý můj příběh odpověděla nějakým svým. Tyhle společně trávené hodiny byly něco jako nekonečný sen. Bylo to poprvé v mém životě, kdy jsem měla pocit, že mě někdo vidí a poslouchá; a tehdy jsem cítila lásku a napojení, které bych s dnešními zkušenostmi nazvala absolutními.“

Často slyším příběhy plné bolesti a osamělosti, které jsou provázány se vzpomínkami na nějaké místo — třeba na skalnatý výběžek na konci pláže — jež sloužilo jako útočiště, domov. Tady se scházeli šestiletí kamarádi nebo tam přicházela zvířata, jež se stávala důvěrníky, léčiteli a komunitou pro mnohé lidi z města i z venkova. Vzrušující na těchto vzpomínkách je, že jsou jen a jen naše. Nejsou naučené ani převzaté, jsou přirozenou součástí bytí lidskou bytostí. Tyto zážitky jsou sdělitelné napříč kulturami a překračují hranice náboženství a národů. Připomínají nám, že zkušenost poradního kruhu je povědomá a dostupná nám všem.

TRÉNINKY VEDOUCÍCH V DIVOČINĚ

Poradní kruh vyrůstá ze světa přírody. Touto větou pokaždé lidi zasvěcují do základů podstaty poradního kruhu. Jak nám naši domorodí předkové tak nádherně připomínají, nejsme ničím odděleným; jsme součástí velkého kruhu, velkého tajemství. Tato perspektiva se poněkud odlišuje od definice přírody, kterou najdeme v *Novém oxfordském slovníku americké angličtiny*: „*Jevy fyzického světa obecně, včetně rostlin, zvířat, krajiny a dalších znaků a projevů Země nevytvořených člověkem.*“ Toto

povědomí jsme zdědili po svých předcích. Je formováno a vyvíjí se v hlubokém dialogu se širším kruhem, kruhem „všeho, co nás obklopuje“. Toto pojetí a formulace přírodního světa se staly základem mého porozumění plnosti poradního kruhu a mým rádcem coby nositele kruhu.

Několikrát do roka pořádám pěti až osmidenní intenzivní kurz pro vedoucí poradního kruhu, v jehož průběhu zažívají účastníci poradní kruh v přírodním prostředí a vnímají jej jako něco jednoznačně přesahujícího lidský rozměr. Každý den tráví nějaký čas o samotě v přírodě a také společně v kruhu. První den se zaměřujeme na naslouchání vodě a spojení s ní, další den přichází na řadu země. Třetí den vyšplháme co nejvyš, abychom byli naplno ve vzduchu, a čtvrtý den zapálíme oheň a pak pozdravíme východ slunce. Každý účastník si ze svých sólových pobytů v přírodě zaměřených na jednotlivé elementy přináší nějaký příběh, kterým obohatí poradní kruh:

„Jak jsem tak seděl na vrcholku kopce a trávil jsem čas na severu a byl přitom zaměřený na element vzduchu, přehlížel jsem údolí a přemýšlel jsem, co se vlastně potřebuji naučit. Co vlastně teď bude mým úkolem jako vedoucího poradního kruhu? Čekal jsem na orla nebo jestřába — nějakého nádherného posla nesusoucího zprávu. Hodiny mýjely, a nikdo se neukázal. Podíval jsem se na zem a cítil jsem, jak se mi do hlavy plíží důvěrně známé pocity pochyb a sebelítosti. Tam u mých nohou byl celý svět, kterého jsem si sotva všiml — malý růžový květ kaktusu, vyrůstající z kamenité půdy, kolonie mravenců, nesusoucí s nekonečnou vytrvalostí po nerovném terénu svá dřívka, v jedné řadě za druhou, v dokonalé formaci. Věděli, co a jak budují, a za tím účelem táhli břemena dvakrát tak těžká jako oni sami. Díval jsem se na ten svět a přimělo mě to zamyslet se nad tím svým a podívat se na něj novými očima — mnoho dřeva, mnoho nerovného povrchu, spousta pomocníků, květina rozkvétající i tam, kde zdánlivě žádný jiný život nebyl. Byl jsem rozhodnutý vrátit se do své třídy, spolehnout se na podporu své komunity a bez váhání se snažit prosadit poradní kruh i v terénu, který se zdá pustý a nepřátelský. Odpolední slunce začalo klesat a za-

foukal větřík. Dolů jsem sestupoval naplněn vděčností a něčím, co bych — ale ano — prostě nazval čerstvým nadechnutím, druhým větrem.“

S blížícím se koncem retreatu mají účastníci možnost odebrat se na delší sólový pobyt v přírodě. Získají tak čas na vnitřní stvrzení své dosavadní práce a své cesty jako nositelů kruhu. Zjistili jsme, že pocit potvrzení a zplnomocnění, který tato zkušenost zprostředkovává, je opravdu dlouhodobý a pomáhá překonat úvodní pochyby a výstřelky vlastního ega, které provázejí vědomí, že se člověk stal vedoucím poradního kruhu. Jako nositel se dotyčná osoba musí zbavit nutkání být „dobrým facilitátorem“, hvězdou svého kruhu. Skutečnost, že člověk pocítí tu výzvu a potvrzení správnosti tímto způsobem, uprostřed přírody, bez závislosti na tom být oblíbený a získat veškeré potvrzení od ostatních, je zdrojem hlubokého pocitu podpory. Nejlepší by samozřejmě bylo, kdyby tak jako v tradičních kulturách přišlo potvrzení od starších rodu. Žijeme však ve světě, kde to není vždycky možné. Přestože se snažíme v moderních podmínkách znovu vytvořit rady starších a přechodové rituály, můžeme se také obrátit k jiným starším, těm, kteří nejsou lidmi, nebo možná ne tak zjevně, ale přesto jsou stále k dispozici. My jsme například požehnání možnostmi navštěvovat starobylé borové lesy bristlecone, které se nacházejí nedaleko našeho domova v kalifornském Big Pine. Rostou tam nejstarší stromy na světě.

Magie poradního kruhu zesiluje s tím, jak nabýváme hlubokého porozumění faktu, že nám patří jen jedno sedadlo v kruhu a že jsme jen součástí odvíjejícího se příběhu. Tato lekce je každodenně potvrzována ve světě přírody, šeřícím se soumrakem, silou rozsvícené svíčky, světovou stranou, kterou si zvolíme pro své místo v kruhu, bouřkou hřmící venku — to všechno ovlivňuje průběh poradního kruhu. V divoké přírodě toto uvědomění vyvstává prakticky okamžitě:

„Plakala jsem a volala o pomoc, cítila jsem se unavená a bezmocná, ztracená v příběhu zneužívání, který jsem prožívala jako malá. Už jsem nevěděla, jak dál, když v tom mi začaly na ruce a na hlavu něžně dopadat kapky deště. Měla jsem pocit,

že je to jakési požeňnání, očistný rituál, součást léčení, které se začalo nenápadně uskutečňovat.“

Mnozí z nás stojí před úkolem přenést tuto nauku přírodního světa — naprosto a naplno živoucí — do našich úřadů a školních tříd. Žádám vedoucí, aby si tento pocit propojení s přírodou zapamatovali a vyvolali si ho a představili jej v kruzích, v nichž působí jako facilitátoři. Jednou z možností je použít mluvící předmět jako připomínku ostatních přírodních sil, které jsou ve hře:

„Kámen z našeho domu, z naší země, přivedl děti k tomu, aby přemýšlely o svých předcích novým způsobem. Hleděly na zkamenělinu otištěnou v kameni, a to je přeneslo do jiného času a prostoru. Tento zážitek nám otevřel dveře k rozhovoru o zemi, kde žijeme, a umožnil nám zevrubně prozkoumat vše, co nás spojuje.“

Existuje mnoho způsobů, jak si uvědomit naše propojení s přírodou. Asi nejpřímější zkušeností tohoto druhu je účast na přechodovém rituálu v divočině, popisovaném v další podkapitole. Někteří žáci mají štěstí, že se mohou účastnit výukových programů v přírodě, jejichž součástí je posilování vztahu k přírodě. Obecně vzato má ale naše současná západní kultura tendenci vnímat a popisovat přírodu jako něco „jiného“, objekt, co navštěvujeme nebo kam jezdíme se zrekreovat. Nejsilnějším vzkazem, který bych tu ráda zprostředkovala — vzkazem, jenž tak nádherně udržují kultury uctívající Zemi — je poznání, že od přírody nejsme nikdy odděleni. *My jsme příroda!* Příležitost naslouchat „všemu, co nás obklopuje“, ne jen lidským bytostem, existuje, ať jsme kdekoli. Ne každý má však příležitost odcestovat do divočiny, potřebujeme tedy i jiné zážitky, které nám mohou poskytnout inspiraci, již příroda nabízí. Takže než se pustíme do popisu přechodových rituálů v divočině, ráda bych vám tu nabídla několik příkladů témat, cvičení a činností, které mohou posloužit k dosažení tohoto cíle.

NÁVRHY ČINNOSTÍ, CVIČENÍ A TÉMAT PORADNÍHO KRUHU PRO MLADÉ LIDI, KDYŽ NENÍ MOŽNÉ VYJET DO DIVOKÉ PŘÍRODY

Zeptejte se svých žáků nebo jakéhokoli mladého člověka na to, zda si vzpomínají, kdy se ve svém nejranějším dětství setkali s poradním kruhem.

Položte otázku, jestli si vybavují nebo dokážou představit poradní kruh nebo jakékoli sezení v kruhu související s jejich rodinou. Požádejte je, ať o tom vypráví.

Vyšlete členy skupiny, ať se jednotlivě procházejí dvě hodiny o samotě v tichu a soustředí se na nějaké téma nebo otázku, které jsou aktuálně důležité v jejich životě. Po návratu je nechte vyprávět, co dělali a co viděli. Zeptejte se jich, jestli a zda našli odpověď na svou otázku.

Vyzvěte členy skupiny, ať si najdou místo v přírodě, které je oslovuje a kde se cítí dobře. Řekněte jim, aby tam strávili minimálně hodinu času a aby se vrátili s příběhem o tom místě a svých zážitcích.

Vezměte děti na hodinu ven ze třídy a zeptejte se jich, jestli dokážou v přírodě najít cokoli ve tvaru kruhu nebo spirály. Řekněte jim, ať s sebou zpátky do kruhu přinesou příběh o svém hledání. (Můžete to celé docela dobře absolvovat i uprostřed města.)

Vyzvěte účastníky poradního kruhu, aby přinesli mluvicí předmět ze svého domova, z místa nebo okolí, kde bydlí, a nechte je o předmětu vyprávět v poradním kruhu. Ať vysvětlí, proč jim předmět přijde vhodný nebo významný a jak se vztahuje k aktuálnímu tématu kruhu.

Uspořádejte tematický kruh a vyzvěte všechny, ať v jeho průběhu pozorně sledují veškeré zvuky, pohyby a změny v okolí — zvláště pak v čase, kdy promlouvají oni sami. Pokud vám nad hlavami propluje mrak nebo se z ulice ozve policejní siréna, ať to aktuálně zapracují do svého projevu, nejlépe tak, aby to v jejich příběhu mělo svůj význam.

Zeptejte se žáků, co vědí o čtyřech světových stranách. Nechte je pojmenovat určité vlastnosti či charakteristiky, o nichž si myslí, že jsou pro určitý směr příhodné. Vyzvěte je, aby na určité straně kruhu usedli a zapracovali dané vlastnosti a charakteristiky do projevu

ke konkrétnímu tématu. (Například východ znamená vycházející slunce, světlo, inspiraci; jih polední slunce, místo dětství, důvěru a nevinnost; západ místo zapadajícího slunce, pramatky a zkoumání sebe sama; sever noční čas, čas ležící ladem a místo poznání.)

Vytvořte „poradní kruh všech bytostí“ v pojetí Johna Seeda a Joanny Macyové. Naslouchejte hlasu přírody.⁵⁰ Všimněte si, v čem jsou si příroda a poradní kruh podobné, a mluvíte spolu o tom.

PŘECHODOVÉ RITUÁLY PRO MLÁDEŽ

Jeden z nejhlubších zážitků v poradním kruhu, které znám, je pro mládež i dospělé možnost zúčastnit se výpravy do divočiny. Pro mladé lidi je tato zkušenost mimořádně cenná jako druh hlubokého iniciačního obřadu, jenž je v současné době tak potřebný. Výprava do divočiny se inspirovane iniciačními rituály mnoha starobylých kultur, a stejně jako v případě poradního kruhu se zdá být něčím, čeho se nám všem nedostává, jak vnitřně cítíme. Vzpomínám si, že jsem jako dítě přemýšlela, co asi dělal Ježíš těch čtyřicet dnů a nocí v poušti a čím se zabýval Buddha, když tak dlouho seděl pod stromem *bódhi*. Moje zvědavost mě přivedla k rozhodnutí strávit každoročně nějaký čas v divočině a v tichu a samotě hledat odpovědi na své otázky. Jako mnoho jiných mladých lidí jsem toužila po pocitu, že někam patřím, po porozumění, smyslu, důvodu, po pocitu naplnění či uznání, po kontaktu s posvátnem — jedním slovem to zkrátka nelze popsat. Když jsem se v roce 1980 setkala se Stevenem Fosterem a Meredith Littleovou, jejich vize Hrdinské výpravy tuto mou potřebu vystihovala poměrně přesně.⁵¹

Existuje přirozené puzení posouvat hranice lidského údělu, postavit se tváří v tvář smrti a taktó znovu uplatnit nárok na život a v ideálním případě i najít svůj vlastní kus divočiny, v sobě i kolem sebe. Hledání této „krajní výspy“ přivádí mnoho lidí k riskování jaksi z podstaty, k pěším výpravám do divoké přírody, ke vstupu do pouličních gangů, experimentům s drogami a sexem. Mladí lidé mají jakousi přirozenou — a řekla bych univerzální — potřebu prověřit své možnosti a síly a poté usednout do poradního kruhu starších a být viděn, slyšen a konečně uznán za způsobilého, seberealizovaného dospělého člověka. Přechodové rituály, které nabízíme ve School of Lost Borders (Škole bez

hronic), zahrnují mentální, psychologické, tělesné a duchovní zkoušky připravenosti dotyčného jedince, včetně třídenního půstu o samotě v divoké přírodě. Po dokončení půstu se mladí lidé vracejí do základního tábora, aby tam vyprávěli svůj příběh. Dny a noci, kameny, stromy, hvězdy, vítr a slunce, ti všichni se stali jejich učiteli:

„Moc mi chyběl můj otec, tentokrát možná ještě víc než kdy předtím. Odešel ještě před mým narozením a můj nevlastní otec trávil dlouhé měsíce prací za oceánem, daleko od domova. Vlastně jsem si ani nebyl jistý, co mi chybí, ale počítával jsem tu

O autorech

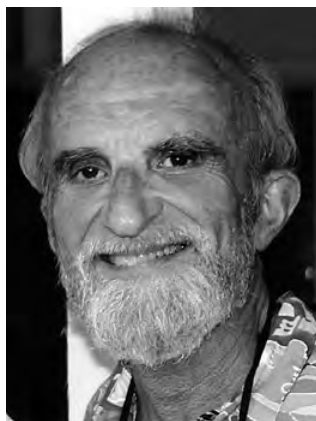
VIRGINIA „GIGI“ COYLEOVÁ je lektorkou poradních kruhů, průvodkyní při přechodových rituálech a poskytuje také konzultační a facilitátorské služby komunitám a organizacím. Je spoluautorkou knih *The Box: Remembering the Gift (Krabice: zapamatujte si ten dar)* a *The Way of Council (Cesta poradního kruhu)*. Gigi pomáhala vytvořit, řídit a kontrolovat Ojai Foundation, kde dodnes vyučuje a pracuje jako poradkyně. Získala magisterský titul v oboru mezinárodních vztahů a intenzivně se věnovala rozvíjení občanské diplomacie a posílení postavení žen ve společnosti. V uplynulých čtyřiceti letech procestovala

sedmatřicet zemí. V poslední době se zabývá uskutečňováním své vize dlouhodobě působícího mezigeneračního týmu Beyond Boundaries, využívajícího při své práci koncepty poradního kruhu, duchovní pouti a přechodových rituálů. Nadále působí jako mentorka mladých lidí se zájmem o vedoucí postavení v různých komunitách.

S kolegou Marlowem Hotchkissem, vedoucím poradních kruhů, pokračuje v šíření myšlenky poradního kruhu v USA i v zahraničí a pomáhala ustavit European Council Network (Evropskou síť poradních kruhů). Brzy by měla začít fungovat i globální síť poradních kruhů. Dalšími obory, v nichž Gigi uplatňuje své nadání a schopnosti, jsou léčitelství, permakultura a mezidruhová komunikace. Gigi je spoluzakladatelkou čtyř sociálně zaměřených dobročinných organizací a v mnoha dalších působila jako členka správní rady nebo poradkyně.

JACK ZIMMERMAN je držitelem titulů bakalář, magistr a PhD z Yaleovy univerzity, Harvardovy univerzity a z Univerzity Jižní Kalifornie. Spolu se svou životní partnerkou Jaquelyn McCandlessovou, M.D., napsal knihy *Flesh and Spirit (Tělo a duch)* a *Jack and Jaquelyn, An Adventure in Evolutionary Intimacy (Jack a Jaquelyn, Příběh vývojové intimity)*. V průběhu třiceti let Jack zaujímal několik významných postů ve vedení Ojai Foundation, včetně funkce prezidenta nadace.

V roce 1964 spoluzaložil střední školu v losangeleském Oakwoodu a v letech 1970–75 byl jejím ředitelem. Od roku 1975 provozoval privátní terapeutickou praxi pro páry i jednotlivce. V roce 1979 založil experimentální Heartlight School, kde položil základy užívání poradního kruhu ve školách. Úspěch tohoto programu vyústil v zavedení poradního kruhu jako předmětu do dalších nezávislých i veřejných škol v Kalifornii, stejně jako v jiných částech USA a v zahraničí. V posledních letech Jack a Jaquelyn pracovali s partnerskými dvojicemi v USA a Izraeli a zaměřovali se na vytváření praktik, které podporují usmiřování různých kultur ve světě. V roce 2014 Jaquelyn zemřela.

OJAI FOUNDATION [čti: ohaj] je nezisková organizace sídlící v Kalifornii. Založila ji v roce 1979 zenová buddhistka Joan Halifaxová, která je zároveň antropoložka, ekoložka, aktivistka za lidská práva a průvodkyně v hospicích. Hlavním posláním Ojai Foundation je udržování a šíření praxí, které probouzejí spojení se sebou samým, s ostatními lidmi a s přírodou. Inspirována nadčasovou moudrostí mnoha světových tradic a kultur přináší do současného světa univerzální postupy, které nás propojují s nejhlubšími principy, přinášejí vzájemnost a jednotu. Poradní kruh je hlavním pilířem práce organizace a jednou z nejvíce používaných praxí.

Více viz www.ojaifoundation.org.

Doslov k českému vydání

Po angličtině, hebrejštině a němčině, dvacet let od svého prvního vydání v USA, je tu *Cesta poradního kruhu (The Way of Council)* i v češtině! Množství lidí, kteří se u nás po této cestě vydali, není zatím velké, nicméně inspirováni známými moudry o Mohamedovi a hoře či slepici a vejci jsme se pro české vydání přesto rozhodli. Naším přáním je zprostředkovat přístup k této prastaré, prosté a silné praxi co nejširšímu okruhu lidí.

V současné době je v Česku a na Slovensku přibližně padesát lidí, kteří prošli výcvikem facilitátorů poradních kruhů a přinášejí je do různých společenství a týmů, školních a firemních kolektivů či svých rodin. Stovky, možná tisíce lidí tak měly příležitost zažít poradní kruh ve smyslu, jak jej pojímá Ojai Foundation a tato kniha. Je tu také nespočet lidí, kteří se zúčastnili jiných typů kruhů a způsobů sdílení příběhů při seberozvojových kurzech, v terapeutických komunitách, při rituálech nejrozličnějších kultur, teambuildingových aktivitách či na letních táborech. Jim i mnohým dalším bývá naladění poradního kruhu velmi blízké a známé. Sezení v kruhu, sdílení příběhů a naslouchání v nás probouzí určité archetypální vzpomínky na to, co zažívali naši předci ve všech možných kulturách již odpradáвна.

V Evropě začaly poradní kruhy nalézat své příznivce po roce 2004, kdy se několik Evropanů zúčastnilo mezinárodního setkání průvodců Vision Questu v Jižní Africe. Zde byli svědky práce s rozsáhlým konfliktem za pomoci poradního kruhu facilitovaného Gigi Coyleovou. Následovalo pozvání Gigi do Německa a další dění nabralo rychlé

obrátky — první výcviky evropských facilitátorů a zanedlouho ustavení Evropské sítě poradních kruhů (European Council Network, ECN). Jejím cílem je šířit a podporovat praxi Cesty poradního kruhu v Evropě a propojovat příznivce poradních kruhů v Evropě, Izraeli a na Blízkém východě. Kromě *elders* z USA v současné době pečuje o výcvik evropských facilitátorů osm lektorů uznaných touto sítí, v Česku se konal první výcvik v roce 2012. Členové a příznivci ECN se každý rok setkávají v jedné ze zapojených zemí k výměně zkušeností, posílení praxe a oslavě komunity. V roce 2015 se setkání k naší velké radosti konalo v České republice.

Někteří z českých a slovenských facilitátorů se rozhodli pro vzájemnou podporu a spolupráci při zakořeňování poradních kruhů a péči o ně v našich zemích, zasedají pravidelně v kruhu tzv. kmenového councilu a mohou vám být také k dispozici pro podporu na vaší cestě.

Cesta poradního kruhu používá různé více či méně složité formy, vhodné pro různé příležitosti. Je to ceremonie, s jasným začátkem a koncem, a je možné o ní napsat mnohasetstránkovou knihu. Ovšem její základní záměr — mluvit a naslouchat od srdce, být spontánní a sdílet esenci svého sdělení — je něčím, co bychom rádi v každodenním životě prožívali jako normální, přirozené a samozřejmé. Jsou to zdánlivě prosté zásady, a přece v realitě často vyžadují dlouhodobou a trpělivou praxi. Právě tady vidíme velkou sílu a potenciál poradního kruhu. Zasít semínka principů sdílení a naslouchání, respektu, vzájemného porozumění, budování vztahů a společenství, konsenzuálního rozhodování či mírumilovné práce s konflikty. Prostřednictvím poradních kruhů můžeme posilovat přítomnost těchto principů v našich životech i v kultuře fungování celé společnosti.

Naším záměrem je představovat poradní kruhy ve školách, ve společenstvích a komunitách, ve firemním prostředí, v organizacích, v rodinách... Všude tam, kde existují vztahy — s druhými lidmi, se sebou, s přírodou.

Mimochodem, zkusili jste někdy zasednout do poradního kruhu s jabloní ve vaší zahradě? Zaposlouchejte se... Jaký příběh vám vypráví? Jakou má pro vás zprávu?

*Helena Kosková, červen 2016
lektorka a průvodkyně poradních kruhů*

Obsah

Poděkování	5
Předmluva	8
Úvod	13
1. VOLÁNÍ PORADNÍHO KRUHU	19
Příprava scény	22
Mluvicí předmět	28
Překročení hranice	35
2. ZAČÁTEK CESTY	37
Čtyři záměry poradního kruhu	38
Důvěrnost obsahu jednání	47
Směřování poradního kruhu	53
Vybírání smyku	57
3. SPRÁVNÁ VOLBA ÚČELU A FORMY	61
Alternativní formy	62
Zkoumání konfliktu	70
Přijímání rozhodnutí	72
4. PROHLUBOVÁNÍ PRAXE	77
Role svědka	79
Vyprávění příběhů	84
Snění	87
Beze slov	90
Vizionářské poradní kruhy	94
Kojotí poradní kruh	99

5. VEDENÍ PORADNÍHO KRUHU	102
Partnerství	103
Výzvy vedení	105
První výzva	106
Dodržování disciplíny v poradním kruhu	108
Druhá výzva	111
6. JAK SE STÁT NOSITELEM PORADNÍHO KRUHU	128
Třetí výzva: dobré spravování	129
Posvátný vedoucí, stínový vedoucí	139
Milníky	144
Souhrn úkolů	146
7. DĚTSKÉ PORADNÍ KRUHY	150
Příběhy z hraničních oblastí	153
Jak pracovat v poradním kruhu se školními dětmi	162
Jak učinit z poradního kruhu mainstreamovou záležitost	169
Síla poradního kruhu	177
Omezení a možnosti	183
8. RODINNÉ PORADNÍ KRUHY	188
Koho to zajímá?	191
Nalezení nerušeného prostředí a vhodného rozvrhu	192
Prohlubování praxe	195
Posilování pozice dětí	207
Posilování pozice rodičů	208
Rodinné oslavy	211
9. PORADNÍ KRUH V INTIMNÍM VZTAHU	222
Iluzorní dialog	223
Povaha třetího	229
Praxe párového poradního kruhu	230
Kruh milenců	233
10. PORADNÍ KRUHY V KOMUNITĚ A V BYZNYSU	238
Komunita Wind River	238
Poradní kruhy ve firmě Continental	245
Otevření dveří	250
Je třeba se obeznámit s vyznávanými hodnotami	252

11. PŘIJETÍ CESTY KRUHU	260
Přijímání rozhodnutí a poradní kruh	261
Probuzení organizace prostřednictvím poradního kruhu	268
Odpověď na volání	271
12. SKRYTÉ HODNOTY A MOŽNOSTI PORADNÍHO KRUHU	283
Kruh a jeho svolání	284
Hodnoty, které vyplývají ze záměrů poradního kruhu	288
Různé druhy lidské inteligence	295
Důsledky vyvstávající z tradice poradního kruhu	297
Zpochybňování hodnot poradního kruhu: „fundamentalismus v poradním kruhu“	300
Závěrečný příběh	304
13. PODSTATA PORADNÍHO KRUHU	306
Návrat ke kořenům	306
Počátky	307
Tréninky vedoucích v divočině	309
Návrhy činností, cvičení a témat poradního kruhu pro mladé	313
Přechodové rituály pro mládež	314
Pro lidi všeho věku	319
Mladí a staří	321
EPILOG. DALŠÍ KOLO	324
DODATEK I. ZAVÁDĚNÍ PORADNÍHO KRUHU JAKO PŘEDMĚTU DO ŠKOL	328
Počátky	329
Volba vhodných slov pro představení poradního kruhu	333
Výcvik učitelů a dalších facilitátorů	335
Jak začlenit poradní kruh do učebního plánu a rozvrhu	337
Hranice důvěrnosti a s tím spojené zákonné povinnosti	340
Rady, jak postupovat při zavádění poradního kruhu	343
Jak rozhodovat o učebním předmětu	347
Jak jednat s žáky, kteří nejsou na poradní kruh připraveni	348
Návštěvníci	349
Rodičovské poradní kruhy	351
Finanční zajištění vyučovacího předmětu poradní kruh	352

Mentorský model předmětu poradní kruh	356
Jiné modely inovace učebního předmětu poradní kruh	358
DODATEK II. VÝCVIK PORADNÍHO KRUHU	359
DODATEK III. BIBLIOGRAFIE	363
Poznámky	365
O autorech	370
Doslov k českému vydání	372
Seznam fotografií	374
Seznam schémat	375

Kniha přináší ucelený a detailní popis metody, která učí otevřené komunikaci, autentickému sdílení a společnému rozhodování. Autoři nás podle tradice kalifornské Ojai Foundation provázejí praxí poradního kruhu v různých cílových skupinách a odkrývají jeho význam v mnoha oblastech života. Ukazují, jak nás tato prastará jednoduchá technika může vrátit ke kořenům lidské komunikace a jak dokáže vnést nové světlo do současných témat našich životů. Zvláštní kapitoly jsou věnovány používání poradního kruhu v práci s dětmi a mládeží, ve školních skupinách, v rodinném prostředí, partnerských vztazích i ve firmách.

PORADNÍ KRUH (angl. *council*, někdy také kruh otevřené komunikace, rada, shromáždění rady) je komunikační metoda směřující „od srdce k srdci“. Když usedáme do poradního kruhu, vstupujeme do autentického prostoru sdílení pravdivých příběhů. Promlouváme upřímně, nasloucháme srdcem a spontánně vyjadřujeme podstatu sdělení. Nehodnotíme, nic neočekáváme, jsme plně přítomní a vzájemně propojení bezpečím tradičního kruhu. Setkáváme se jako naši předkové u ohně, poznáváme se navzájem a nacházíme sami sebe.

JACK ZIMMERMAN je bývalým předsedou kalifornské Ojai Foundation, pracoval jako ředitel školy a učitel. Je poradcem pro organizace a rodiny v oblasti výchovy a vzdělávání. Přes třicet let se zabývá transformativními procesy v partnerství.

VIRGINIA „GIGI“ COYLEOVÁ je mezinárodně uznávanou mentorkou procesů komunikace, školitelkou poradních kruhů a učitelkou na School of Lost Borders. Významně se podílela na budování a rozvoji Ojai Foundation.